

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Aneta Klempířová

**Oddlužení – jeden ze sanačních způsobů řešení
úpadku**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 13. 11. 2018

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 167 551 znaků včetně mezer.

Aneta Klempířová

V Praze dne 13. 11. 2018

Děkuji panu doc. JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování. Zároveň děkuji za poskytnuté rady a praktické zkušenosti pana JUDr. Milana Vrby, Ph.D.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Úpadek.....	7
2.1. Historický exkurz.....	7
2.2. Definice úpadku podle insolvenčního zákona.....	9
2.3. Definice hrozícího úpadku podle insolvenčního zákona.....	11
3. Způsoby řešení úpadku.....	12
3.1. Likvidační způsob řešení úpadku.....	12
3.2. Sanační způsoby řešení úpadku.....	13
3.2.1. Reorganizace.....	13
3.2.2. Oddlužení a jeho vztah k reorganizaci.....	14
4. Subjekty insolvenčního řízení.....	17
4.1. Dlužník.....	17
4.1.1. Osobní působnost oddlužení.....	17
4.1.2. Oddlužení podnikatelů.....	18
4.1.3. Povinnost dlužníka podat návrh na zahájení řízení a s tím spojená odpovědnost.....	22
4.2. Věřitelé.....	22
4.2.1. Postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů.....	22
4.2.2. Hlasovací právo věřitelů, vliv jeho uplatnění na průběh insolvenčního řízení.....	25
4.3. Insolvenční soud.....	27
4.4. Insolvenční správce.....	28
4.4.1. Odpovědnost insolvenčního správce za škodu a jinou újmu.....	29
5. Oddlužení.....	31
5.1. Účel oddlužení a jeho důsledky.....	31
5.2. Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení.....	32
5.2.1. Sepisovatel návrhu na povolení oddlužení a insolvenčního návrhu.....	34
5.3. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.....	37
5.4. Rozhodnutí o insolvenčním návrhu.....	38
5.5. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení.....	39
5.5.1. Nepoctivý záměr dlužníka.....	40
6. Způsoby oddlužení.....	42
6.1. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.....	42

6.2. Oddlužení plněním splátkového kalendáře.....	43
6.2.1. Srážky z příjmu dlužníka.....	46
6.2.2. Srážky z příjmu podnikatele.....	49
6.2.3. Nižší než zákonem stanovené srážky z příjmu dlužníka.....	51
6.2.4. Plnění splátkového kalendáře v oddlužení třetí osobou.....	53
6.3. Kombinace obou způsobů oddlužení.....	55
7. Skončení oddlužení.....	57
7.1. Zrušení schváleného oddlužení.....	58
7.2. Splnění oddlužení.....	61
7.2.1. Osvobození dlužníka od placení pohledávek.....	63
7.2.2. Odejmutí a zánik osvobození dlužníka.....	65
8. Novela insolvenčního zákona.....	67
8.1. Povolení oddlužení.....	67
8.2. Způsoby oddlužení.....	69
8.3. Splnění oddlužení.....	70
9. Závěr.....	72
Použité prameny a literatura.....	74
Seznam zkratk.....	84
Název práce v českém jazyce, Abstrakt, Klíčová slova.....	85
Title in English, Summar, Key words.....	86

1. Úvod

Práce se zabývá institutem oddlužení, a to s důrazem na jeho sanační charakter. V současnosti je určitá míra zadluženosti obyvatelstva společenským standardem a díky přístupným půjčkám se stala běžnou součástí života. Dluhy se stávají nezvladatelnými v okamžiku, kdy dlužník nestíhá své dluhy splácet a jeho měsíční splátka je nižší než přirůstající úroky a smluvní pokuty, dostává se do tzv. dluhové pasti. S tím je spojena řada negativních jevů, jako je růst šedé ekonomiky, nebankovního sektoru poskytujícího nevýhodné půjčky či sociální vyloučení dlužníků, ztráta bydlení a zaměstnání. Předluženost obyvatelstva dopadá na celou společnost prostřednictvím nárůstu výdajů státu na zdravotní péči, výplatu sociálních dávek a prevenci kriminality. Jedním z nástrojů státu, kterým se pokouší s předlužením občanů bojovat, je institut oddlužení.¹ Jeho význam se dostává do popředí a je živě diskutován nejen v odborné, ale i laické veřejnosti, a to zejména v souvislosti s navrhovanými změnami platné právní úpravy, které jsou aktuálně projednávány Parlamentem České republiky.²

Cílem předložené práce je charakterizovat institut oddlužení, komplexně popsat jeho celý proces od podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení až po skončení oddlužení jak z pohledu dlužníka, tak i z pohledu věřitele s důrazem na praktické obtíže, které mohou vyvstat během schváleného oddlužení v důsledku absence podrobné zákonné úpravy či sjednocující soudní praxe. Práce by měla především kriticky zhodnotit dosavadní právní úpravu, což je přínosné ve světle intenzivní novelizační činnosti zákonodárce. Práce by dále měla upozornit na některé mezery právní úpravy, jejichž zaplnění by výrazně pomohlo k právní jistotě dlužníků i věřitelů.

Práce je členěna do sedmi kapitol, přičemž první z nich tvoří tento úvod. Druhá kapitola se věnuje úpadku, jehož zjištění je nezbytným předpokladem pro následné povolení oddlužení. Tato kapitola reflektuje historický vývoj jeho právní úpravy na našem území od Josefinského konkursního řádu až po legislativní změny platných právních předpisů. Dále tato kapitola vymezuje definici úpadku, jeho forem a hrozícího úpadku.

1 OŠTÁDALOVÁ, Šárka. *Systémy a formy oddlužení v Evropě*. 1. vydání. Praha: Ekumenická akademie, 2017. s. 7. [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analiza_WEB.pdf.

2 Poslanecká sněmovna vyslovila na své 20. schůzi dne 26. 10. 2018 souhlas s vládním návrhem, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, podle sněmovního tisku 71, ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou.

Třetí kapitola navazuje popisem konkursu a reorganizace a jejich vzájemných vztahů k oddlužení, čímž vymezuje zařazení oddlužení do systému insolvenčního práva. Čtvrtá kapitola pojednává o hlavních subjektech insolvenčního řízení a s nimi spojenými otázkami, jako jsou například subjektivní předpoklad oddlužení, postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů včetně jejich hlasovacího práva a možnosti jeho uplatnění či role insolvenčního soudu a insolvenčního správce.

Pátá kapitola se zaměřuje na počátek insolvenčního řízení, a to na náležitosti insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení a rozhodování o nich, včetně nově zavedeného povinného zastoupení dlužníka při jeho sepisu a podání. Šestá kapitola se věnuje jednotlivým způsobům oddlužení, jejich průběhu a praktickým nedostatkům při aplikaci právních předpisů upravujících provádění srážek z příjmu dlužníka.

Sedmá kapitola uzavírá proces insolvenčního řízení a soustředí se jak na úspěšné skončení oddlužení jeho splněním a následné odpuštění zbytku dluhů, tak i na důvody pro zrušení schváleného oddlužení a zastavení insolvenčního řízení nebo prohlášení konkursu na majetek dlužníka či odejmutí a zániku osvobození dlužníka. Závěrečná kapitola se věnuje pravděpodobnému legislativnímu vývoji platné právní úpravy.

S ohledem na společenskou důležitost a aktuálnost otázky oddlužení je k danému tématu dostupná řada odborné literatury a bohatá judikatura zejména obou vrchních soudů. Díky transparentnosti insolvenčního rejstříku jsou však k dispozici i rozhodnutí soudů nižší instance, což přispívá ke ztížení orientace v aktuální rozhodovací praxi.

Práce reflektuje právní stav ke dni 31. 08. 2018. Jak již bylo uvedeno výše, v současnosti je projednávána novela zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejího řešení (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „InsZ“). V případech, kdy bude zmiňována, se bude jednat o její znění, se kterým vyslovila Poslanecká sněmovna České republiky souhlas svým usnesením č. 371 ze dne 26. 10. 2018.

2. Úpadek

2.1. Historický exkurz

Potřeba zvláštní procesní úpravy řešení vztahů mezi dlužníkem a více věřiteli se objevuje ve společnostech s rozvinutým tržním hospodářstvím, ve kterých dochází k volnému peněžitému styku mezi obchodníky. Vznik úpadkového práva je možné zařadit do severoitalských měst a jejich tzv. statut.³

V novověku spolu s rozšířením tržního hospodářství se potřeba řešení podnikatelského neúspěchu objevuje i na našem území. Přestože byly některé dílčí otázky pro jednotlivé skupiny obyvatel upraveny již v předchozích právních dokumentech,⁴ jednotné konkursní právo bylo zakotveno až v Josefinském konkursním řádu z roku 1781. Vzhledem k nedostatkům této úpravy, mezi které patřila zdlouhavost a nákladnost řízení, věřitelé s dlužníky uzavírali hmotněprávní dohody ve formě tzv. narovnání, jimiž zanikl původní závazek a vznikl závazek nový.⁵ Tak se v průběhu 19. století vedle klasického konkursního řešení úpadku zrodil i způsob sanační. Nucené vyrovnání, upravené v zákoně o vyrovnacím řízení z roku 1862, umožňovalo dlužníkům pokračovat v podnikání, jelikož došlo k zániku nesplněných závazků.

Nedostatky této úpravy měly být odstraněny konkursním řádem z roku 1868 (č. 1/1869 ř. z.), později novelizovaným císařským nařízením v roce 1914. Tato úprava byla přejata do československého právního řádu a byla nahrazena až zákonem č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí. K přijetí tohoto zákona vedla snaha o unifikaci právního řádu českého a slovenského, jinak byla dosavadní úprava považována za dostačující a plně vyhovující.⁶

V období socialistického hospodářství byl konkurs upraven jen jako jeden z exekučních prostředků v občanském soudním řádu z roku 1950. Občanský soudní řád z roku 1963 tuto úpravu zredukoval na pouhá tři ustanovení, jelikož se nepředpokládala jeho

3 Přestože již římské právo znalo osobní a později majetkovou exekuci, chyběly v ní prvky zásadní pro úpadkové právo, a to mnohost věřitelů, jejich poměrné uspokojení a rovné postavení. Z tohoto důvodu nemůžeme řešení neschopnosti splnění závazků v římském právu považovat za základ úpadkového práva, nýbrž pouze jeho jednotlivé instituce za zdroj inspirace pro pozdější právní úpravy.

4 Obnovené zřízení zemské z roku 1627 či tzv. Deklaratoria a Novelly z roku 1640.

5 ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 153-160.

6 WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. Student, s. 190. ISBN 978-80-7502-077-2.

praktická aplikace. Konkurs nově označený jako „likvidace majetku“ byl ponechán pouze z formálních důvodů zachování reciprocit k zahraničním úpravám.⁷

Spolu s návratem k tržnímu hospodářství vyvstala po roce 1989 opětovná potřeba podrobné právní úpravy insolvenčního řízení. Z tohoto důvodu byly zahájeny práce na zákonu č. 325/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který plně nabyl účinnosti dnem 16. 04. 1993. Při jeho přípravě bylo nezbytné vypořádat se se čtyřicetiletým přerušáním přirozeného vývoje insolvenčního práva. Zákonodárce vycházel z ideové inspirace zákonem z roku 1931, avšak bez patřičné navazující judikatury a zkušeností, které by reflektovaly moderní vývojové tendence. Současně byl předpoklad, že při praktické aplikaci bude zákon narážet na relikty centrálně plánovaného hospodářství v podobě státních podniků a vzájemných úzkých hospodářských vazeb, které by mohly mít za důsledek tzv. „dominový efekt“.

Při použití zákonných ustanovení se však projevovaly nedostatky, které se zákonodárce pokoušel překonat řadou novelizací. Celkových 29 dílčích novelizací⁸ ovšem nenaplnilo očekávání, s kterými byly přijímány, a neproměnily zastaralý charakter zákona. Značně nepřehledná a stručná právní úprava totiž nezohledňovala vývojové změny v osobě typického dlužníka, kterým se stal drobný spotřebitel, nýbrž kladla důraz na likvidační způsob řešení vhodný pro malého podnikatele.⁹

Z uvedených důvodů přistoupilo roku 2002 Ministerstvo spravedlnosti České republiky (dále jen „ministerstvo“) k přípravě nové koncepce právní úpravy úpadkového řízení. Činnost ministerstva byla dovršena přijetím zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejího řešení, jenž nabyl účinnosti dne 01. 01. 2008. Za klíčové lze považovat nové pojetí insolvenčního řízení jako řízení jednotného. Primárním cílem řízení je stanovit, zda existuje úpadek a k jeho řešení nabídnout vícero způsobů s důrazem na řešení sanační. Proto je nově mezi způsoby řešení úpadku zařazena úprava reorganizace a oddlužení. U likvidačního způsobu řešení je snaha o přizpůsobení řízení různým situacím, a proto obsahuje zákon zvláštní úpravu řešení úpadku bank a jiných finančních institucí a tzv. nepatrný konkurs. Vedle toho zákon klade větší nároky na osobu správce majetkové podstaty a přiznává věřitelům řadu oprávnění, prostřednictvím kterých mohou ovlivnit průběh insolvenčního řízení.

7 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní exekuce, konkurs a vyrovnání*. 1. vydání. Praha: Aleko, 1992. Prameny a nové proudy právní vědy, s. 96. ISBN 80-85341-29-8.

8 A to včetně změn provedených nálezy Ústavního soudu České republiky.

9 Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

Po dobu platnosti insolvenční zákon prodělal celou řadu méně či více významných zásahů ze strany zákonodárce i Ústavního soudu. Výrazných změn insolvenční zákon doznal zejména v důsledku přijetí tzv. revizní novely účinné od 01. 01. 2014. Pozdější, tzv. akreditační novela, jež nabyla účinnosti dne 01. 07. 2017, v souvislosti s oddlužením zavedla podstatné změny v nařizování přezkumných jednání, zavedla formulářová podání a akreditace subjektů oprávněných poskytovat služby související s institutem oddlužení. Očekávaným efektem bylo snížení administrativní zátěže insolvenčních soudů, posílení dohledu nad výkonem funkce insolvenčního správce a zvýšení ochrany dlužníka před nekalými praktikami pokoutníků.¹⁰

Vláda České republiky předložila Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky dne 29. 01. 2018 další novelu insolvenčního zákona, ve které navrhuje varianty oddlužení, které se liší svou délkou a minimální kvótou uspokojení pohledávek věřitelů, které musí dlužník v daném období splatit.¹¹

2.2. Definice úpadku podle insolvenčního zákona

Úpadek je hmotněprávním předpokladem pro postup podle ustanovení zvláštního zákona a jako takový musí být insolvenčním soudem zjištěn (popř. osvědčen¹²). Nebýt úpadku dlužníka, nebylo by třeba hledat způsoby jeho řešení a oprávněnost potřeby právní úpravy institutu oddlužení by byla neobhajitelná.

Insolvenční zákon rozlišuje v § 3 dvě různé formy úpadku, a to platební neschopnost a předlužení. Úpadek ve formě platební neschopnosti je vymezen v ustanovení § 3 odst. 1, podle nějž je platebně neschopný dlužník, který má peněžité závazky¹³ po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti vůči více věřitelům a není schopen tyto závazky plnit.

Pokud není splněna podmínka mnohosti věřitelů, není možné postupovat podle insolvenčního zákona. Insolvenční návrh bude soudem zamítnut,¹⁴ a to přestože je 10 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>.

11 Sněmovní tisk 71/0 - vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=71>.

12 § 132 odst. 1 InsZ

13 Insolvenční zákon nadále užívá termín „závazek“, ačkoliv rekodifikované občanské právo se důsledně drží pojmu „dluh“. Vzhledem k tomu, že předmětem této práce je analýza právní úpravy obsažené v insolvenčním zákoně, bude v ní primárně užívána terminologie insolvenčního zákona.

14 § 143 odst. 1 InsZ

hospodářská situace dlužníka velmi tíživá a chybí zde předpoklad, že bude dlužník schopen svou pohledávku v plné výši uspokojit. Před účelovým množením věřitelů se insolvenční zákon brání v ustanovení § 143 odst. 2, dle kterého se za dalšího věřitele nepovažuje ten, na kterého byla část pohledávky postoupena v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

Neméně důležitou podmínkou pro zjištění úpadku je i objektivní neschopnost dlužníka své závazky plnit. Pro usnadnění prokázání objektivní schopnosti či neschopnosti dlužníka plnit své splatné závazky zakotvuje insolvenční zákon v ustanovení § 3 odst. 2 čtyři vyvratitelné právní domněnky, při jejichž osvědčení může soud zjistit dlužníkův úpadek. V případě, že by dlužník odporoval věřitelskému návrhu, je na něm prokázat, že v platební neschopnosti není.¹⁵

Novela insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb. doplňuje pojetí úpadku ve formě platební neschopnosti pro podnikatele, kteří vedou účetnictví, zavedením tzv. mezery krytí. Mezera krytí představuje rozdíl mezi výší splatných peněžních závazků a výší disponibilních prostředků.¹⁶ Úpadek nebude soudem prohlášen, pokud tzv. mezera krytí bude nižší než desetina výše splatných závazků dlužníka. Tato nově zavedená právní domněnka „neúpadku“¹⁷ umožňuje rychlé vyhodnocení ekonomické situace podnikatele, ochranu dlužníka před šikanózními návrhy, ale rovněž větší zapojení věřitelů v počáteční fázi insolvenčního řízení.

Vedle platební neschopnosti insolvenční zákon stanoví i druhou formu úpadku, a to předlužení. Předlužena však může být pouze právnická osoba nebo fyzická osoba – podnikatel, která má více věřitelů a souhrn jejích závazků převyšuje hodnotu jejího majetku.¹⁸

2.3. Definice hrozícího úpadku podle insolvenčního zákona

Insolvenční zákon definuje hrozící úpadek v ustanovení § 3 odst. 5, dle kterého se jedná o stav, v němž lze „*se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník*

15 LANSKÝ, Lubomír a BARTŮŇKOVÁ, Anna. Úpadek podle nového insolvenčního zákona. In: *epravo.cz* [online]. 15. 01. 2008 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvenčního-zákona-52563.html>.

16 SEDLÁČEK, Dušan a SPRINZ, Petr. Novela insolvenčního zákona z pohledu věřitelů. In: *epravo.cz* [online]. 10. 03. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvenčního-zákona-z-pohledu-věritelu-105355.html>.

17 ALEXANDER, Juraj. Domněnka neúpadku: zlepší se platební morálka? *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 37-39.

18 § 3 odst. 4 InsZ

nebude schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžitých závazků“.¹⁹ Jedná se tedy o hrozící platební neschopnost, nikoliv hrozící předlužení. Zákonodárce umožňuje dlužníkovi zahájit insolvenční řízení dříve, než nastane skutečný stav úpadku a dojde k nárůstu pohledávek či k poklesu hodnoty majetkové podstaty (očekávaného příjmu dlužníka) v takovém rozsahu, že nebude možné úpadek řešit sanačním způsobem. Volné stanovení časového rámce, ve kterém úpadek dlužníkovi hrozí, poskytuje dlužníkovi dostatečný prostor k aktivnímu řešení své situace a poskytuje možnost předejít tak prohlášení konkursu na svůj majetek. Při posuzování hrozícího úpadku se však zohledňuje, zda je hrozba platební neschopnosti důvodná. S rostoucím časovým horizontem se snižuje přesnost dlužnickovy prognózy vývoje finanční situace, a klesá tedy i důvodnost předpokladu platební neschopnosti.

Je třeba zdůraznit, že insolvenčního zákon zcela správně umožňuje podat návrh na zahájení insolvenčního řízení odůvodněný hrozícím úpadkem pouze dlužníkovi.²⁰ Pouze dlužník může být natolik seznámen se svou ekonomickou situací, aby byl schopný učinit důvodný závěr o hrozbě platební neschopnosti.²¹ Současně se má jednat o protišikanózní opatření.²²

19 RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 246. ISBN 978-80-7552-444-7.

20 § 97 odst. 7 InsZ

21 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 07. 2009, sp. zn. KSLB 76 INS 2738/2009, 1 VSPH 329/2009-A-13.

22 Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

3. Způsoby řešení úpadku

Jak již bylo uvedeno v části věnující se historickému úvodu, vedle likvidačních forem řešení úpadku byly postupně zařazovány i formy sanační. Insolvenční zákon ve své druhé části upravuje konkurs jako jediný likvidační způsob řešení úpadku (a to se zvláštními ustanoveními o nepatrném konkursu a úpadku finančních institucí) a dále dva sanační způsoby: reorganizaci a oddlužení.²³

3.1. Likvidační způsob řešení úpadku

Insolvenční zákon upravuje jediný způsob řešení úpadku likvidačním způsobem, a to konkurs. Jedná se o komplexní institut, jehož popis není obsahem této práce, je nezbytné však vymezit jeho hlavní rysy, které se zásadně liší od oddlužení a reorganizace. Podstatu konkursu můžeme shledávat ve vypořádání pohledávek více věřitelů v rámci jednoho řízení, jehož cílem je zpeněžení majetku spadajícího do majetkové podstaty dlužníka a následné poměrné rozdělení výtěžku mezi věřitele. Zpeněžení provádí insolvenční správce, na kterého zásadně přechází veškerá oprávnění nakládat s majetkem dlužníka patřícím do majetkové podstaty,²⁴ a to pod dohledem věřitelů a insolvenčního soudu. Neuspokojené pohledávky skončením insolvenčního řízení nezanikají a je možné i nadále vést pro jejich vymození exekuci, upravený seznam pohledávek slouží jako exekuční titul. Toto však odpadá u právnických osob, u kterých zrušení konkursu vede k zániku, popř. ke vstupu do likvidace a jejímu následnému výmazu z veřejného rejstříku.²⁵

Konkurs po dlouhou dobu účinnosti insolvenčního zákona sehrával významnou roli v případě neúspěchu reorganizace nebo oddlužení, byl totiž náhradním způsobem řešení úpadku a byl vždy prohlášen na majetek dlužníka v případě, že nesplňoval podmínky sanačního způsobu. Status této „zbytkové“ kategorie konkurs ztratil tzv. akreditační novelou, která umožňuje insolvenční řízení zastavit v případě, kdy není možné úspěšně dovést oddlužení do konce. Domnívám se, že se tím stalo oddlužení mnohem přístupnější pro větší počet dlužníků, kteří se mohli v minulosti obávat prohlášení konkursu na svůj majetek v případě neschválení oddlužení. Soud může řízení zastavit rovněž na návrh dlužníka. Pokud

23 Insolvenční zákon vyjmenovává způsoby řešení úpadku taxativně v ustanovení § 4 odst. 1.

24 K výjimce z této zásady viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 09. 2003, sp. zn. 29 Odo 361/2001, uveřejněné pod číslem 8/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1655/2009, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2012, pod číslem 2.

25 § 173 odst. 2 zákona č. 89/2012, občanský zákoník (dále jen „ObčZ“)

dlužník z jakéhokoli důvodu již nebude chtít setrvávat v oddlužení, může být soudem zastaveno bez nutnosti současného prohlášení konkursu.²⁶ Dlužník má sice mnohem větší svobodu v hospodaření se svými dluhy, nicméně již není tolik motivován k odpovědnému posouzení své situace při podávání návrhu na zahájení insolvenčního řízení.²⁷

Je třeba podotknout, že pro fyzické osoby má prohlášení konkursu ještě jednu konsekvenci. V případě, že je dlužník rodičem, zanikají mu prohlášením konkursu práva a povinnosti pečovat o jmění svých dětí, a to až do zrušení tohoto omezení soudem.²⁸

3.2. Sanační způsoby řešení úpadku

Reorganizace jako sanační způsob řešení úpadku byla do insolvenčního zákona zařazena z důvodu zachování provozu dlužníkova podniku a umožnění pokračování v jeho podnikání přes jeho hrozící nebo již nastalý úpadek. Zákonodárce vychází z předpokladu, že motivovaný dlužník, který bude mít zájem na další podnikatelské činnosti, má šanci uspokojit nezajištěné věřitele ve větším rozsahu než v případě konkursu. V případě sanace bude mít lepší postavení jak dlužník, tak i nezajištění věřitelé, přestože soud odpustí dlužníkovi podstatnou část dluhů. Rovněž pro dlužníky nepodnikatele insolvenční zákon nabízí možnost odpuštění části dluhů oplátkou za minimální uspokojení nezajištěných pohledávek věřitelů, a to zásadně alespoň v rozsahu 30 %. Jedná se o snahu vymanit poctivé dlužníky z dluhové pasti, ze které by si bez zásahu státu nebyli schopni pomoci vlastními silami.

3.2.1. Reorganizace

Reorganizace je jedním ze sanačních způsobů řešení úpadku či hrozícího úpadku, určená pro podnikatele, jejichž celkový roční úhrn čistého obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částky 50 000 000 Kč, či zaměstnává nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru (podmínky jsou dány alternativně). Insolvenční zákon obsahuje negativní výčet dlužníků, u kterých je reorganizace nepřipustná.²⁹ V případě, že s reorganizačním plánem souhlasí nejméně polovina nezajištěných a zajištěných věřitelů, k výše uvedenému omezení se nepřihlíží. Sanační charakter je patrný z toho, že provoz závodu³⁰ dlužníka není přerušen a pohledávky věřitelů jsou uspokojovány postupně

26 Za splnění podmínek v ustanovení § 418 odst. 4 InsZ.

27 HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.

28 § 901 ObčZ

29 §316 odst. 3 InsZ

30 Insolvenční zákon hovoří o podniku, nicméně je tento pojem používán pro obchodní závod, jak ho známe z ustanovení § 502 ObčZ.

v souladu s reorganizačním plánem, který může mít různou podobu.³¹ Cílem reorganizace je „zachování dlužníka jako produkčního subjektu na trhu se současným co nejvyšším a zásadně poměrným uspokojením věřitelů“.³²

3.2.2. Oddlužení a jeho vztah k reorganizaci

Legální definici oddlužení v insolvenčním zákoně nenalezneme, nicméně je možné konstatovat, že se jedná o sanační způsob řešení hrozícího úpadku nebo úpadku, ve kterém jsou poměrně uspokojovány pohledávky přihlášených věřitelů zásadně dvěma způsoby: zpeněžením majetkové podstaty nebo splátkovým kalendářem, či jejich vzájemnou kombinací. Oddlužení můžeme považovat za „zákonem upravený postup vypořádání existujících dluhů subjektu (dlužníka), který není podnikatelem“.³³ Uvedenou definici je nutné aktualizovat o současné znění ustanovení § 389 odst. 2 InsZ, jenž vymezuje podmínky, při jejichž dodržení podnikatelský dluh oddlužení nebrání.

Základní společný rys reorganizace a oddlužení shledávám ve skutečnosti, že se jedná o sanační nástroj, kterým je možné řešit hrozící úpadek či nastalý úpadek dlužníka, jenž sleduje poctivý záměr. Ustanovení § 326 odst. 2 InsZ poskytuje insolvenčnímu soudu při projednávání reorganizace příklady nepoctivého záměru, ze kterých může být bez dalšího dovozen.³⁴ Insolvenční soud není zněním tohoto ustanovení vázán, ale je vždy na jeho objektivním posouzení každého jednotlivého konkrétního případu, zda vyvodí z podaného návrhu nepoctivý záměr dlužníka. Dlužníkovi je v průběhu oddlužení i reorganizace zachováno dispoziční oprávnění nakládat s majetkem a insolvenční správce pouze vykonává dohled nad jeho činností.

Přestože základní cíl obou sanačních způsobů řešení úpadku je stejný (odpuštění části neuspokojených dluhů), v případě reorganizace musí dlužník s věřiteli spolupracovat při přípravě reorganizačního plánu. Naopak v oddlužení může dlužník (za splnění zákonných

31 ŠPIČKA, Martin. Reorganizace v kostce. In: *epravo.cz* [online]. 27. 08. 2008 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/reorganizace-v-kostce-55124.html>.

32 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 04. 2009, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26.

33 KAVAN, Petr. Dlužník, který není podnikatelem – peripetie výkladu jednoho sousloví. *Právní rozhledy*. 2012, č. 21, s. 733.

34 MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* 1. vydání. Praha: Leges, 2011. Glosátor, s. 510. ISBN 978-80-87212-75-2.

podmínek) dosáhnout sanace i bez souhlasu věřitelů. Vlastně lze říci, že insolvenční zákon zavádí dva „oddlužovací plány“, a to splátkový kalendář a rozprodej majetku (popř. kombinaci). Protože jde o „oddlužovací plány“ upravené přímo zákonem, jež lze (na rozdíl od velmi volné reorganizační úpravy) modifikovat jen ve velmi omezeném rozsahu (např. snížení srážek z příjmů), není nutné na jejich přípravě spolupracovat s věřiteli. Těm se jen předeštrou alternativy a sami si mohou vybrat, co si zvolí. S tím, že zásadně tohoto oprávnění ani nevyužívají.³⁵

Vzhledem ke skutečnosti, že se osobní působnost oddlužení a reorganizace částečně překrývá, je nezbytné, aby dlužník při přípravě insolvenčního návrhu zvážil možné důsledky obou sanačních způsobů řešení úpadku. Reorganizace klade větší nároky na přípravu samotného návrhu na povolení a následnou přípravu reorganizačního plánu, přičemž tento plán mohou předkládat i věřitelé.³⁶ V reorganizaci by mohli věřitelé do reorganizačního plánu zařadit celou řadu jejího provedení, v oddlužení jsou omezeni pouze na splátkový kalendář a zpeněžení majetkové podstaty (popř. jejich vzájemnou kombinaci).³⁷ To může být dlužníkem považováno za výhodu, nemůže mu být vnucen jiný, pro něj nevyhovující a nepředvídatelný, průběh sanace.

Z důvodu, že se reorganizace týká podniku dlužníka, zdá se nevhodná pro fyzické osoby podnikatele, které mají typicky i jiné než podnikatelské dluhy a reorganizace by se na tyto spotřebitelské dluhy nevztahovala.³⁸ Nebylo by tedy dosaženo základního cíle, a to očištění osoby od všech neuspokojených dluhů a její návrat do běžného ekonomického života.

Za situace, že se dlužník chce v každém případě vyhnout prohlášení konkursu, poskytuje reorganizace jisté riziko. V případě jejího neúspěchu je totiž přeměněna v konkurs bez dalšího. V oddlužení je prohlášení konkursu na majetek dlužníka jen jednou ze dvou možností. V případě zcela nepostačujícího majetku pro uspokojení věřitelů³⁹ insolvenční soud oddlužení zruší a současně řízení zastaví.

Výše uvedené by mohlo vést dlužníka k úvaze, že podá alternativní návrh na povolení reorganizace a oddlužení a vyčká, jakým způsobem se insolvenční soud s návrhem vypořádá.

35 ŘEHÁČEK, Oldřich. Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 5, s. 34-35.

36 A to v případě, že dlužník oznámí soudu, že plán předkládat nehodlá, nebo se tak věřitelé usnesli na schůzi věřitelů.

37 POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 11, s. 19.

38 Uvedené se vztahuje i na dluhy spadající do společného jmění manželů.

39 Výjimky jsou uvedeny v ustanovení § 418 odst. 4 InsZ.

Insolvenční zákon s danou situací nepočítá a je jen na insolvenčním soudu, jak by v konkrétním případě postupoval.

4. Subjekty insolvenčního řízení

Procesní subjekty insolvenčního řízení jsou taxativně vymezeny v ustanovení § 9 insolvenčního zákona, který mezi ně řadí insolvenční soud, dlužníka, věřitele, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníkovi, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a likvidátora dlužníka.⁴⁰ Procesní subjekty jsou nositeli práv a povinností vznikajících v rámci insolvenčního řízení, a tudíž je jejich přesné vymezení nezbytné pro správné pochopení celého mechanismu oddlužení. Jednotlivé procesní subjekty, přes svou klíčovou roli, mohou vystupovat pouze v určitém úseku, popř. v něm nemusí vystupovat vůbec. Příkladem takového subjektu je státní zastupitelství, které může vstoupit do řízení na základě vlastního rozhodnutí, a pokud tak učiní, je legitimováno i k podání opravného prostředku bez ohledu na možnost podání odvolání jiným účastníkem řízení.⁴¹ V následující kapitole jsou přiblíženy základní procesní subjekty a otázky s nimi spojené.

4.1. Dlužník

Dlužník je jedním z účastníků insolvenčního řízení, osobou, o jejíchž právech a povinnostech má být v daném řízení rozhodnuto. Statusu účastníka řízení nabývá osoba svým označením v návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Vedle dlužníka je účastníkem řízení i věřitel, který uplatnil vůči dlužníkovi své právo, což činí typicky přihlášením své pohledávky, nicméně pouze dlužník může k návrhu na zahájení insolvenčního řízení připojit i svůj návrh na povolení oddlužení.⁴²

4.1.1. Osobní působnost oddlužení

Ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje podat návrh na povolení oddlužení pouze právnickým osobám, které nejsou podle zákona považovány za podnikatele a současně nemají dluh z podnikání, nebo fyzickým osobám, které nemají dluhy z podnikání. Hned v následujícím odstavci insolvenční zákon výslovně uvádí výjimky, při jejichž naplnění nebudou dluhy z podnikání řešení úpadku oddlužením bránit. Tato situace nastane, pokud

40 Zařazení likvidátora insolvenčního dlužníka do výčtu subjektů insolvenčního řízení budí rozpaky. Není zřejmé, proč by měl být orgán (člen orgánu) insolvenčního dlužníka vůbec považován za subjekt řízení a proč by jím ze všech orgánů měl být právě jen likvidátor.

41 KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex, s. 40. ISBN 978-80-7552-135-4.

42 HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 72. ISBN 978-80-7400-555-8.

souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) insolvenčního zákona, anebo jde o pohledávku zajištěného věřitele.

Tato formulace byla do zákona zařazena tzv. revizní novelou č. 294/2013 Sb., účinnou od 01. 01. 2014, která nahradila dosavadní znění, dle kterého mohl navrhnout řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku pouze dlužník, který není podnikatelem. Expertní pracovní skupina pro insolvence při Ministerstvu spravedlnosti České republiky se pokusila toto nedostatečné vymezení osobní působnosti oddlužení překlénout a na zasedání dne 03. 06. 2008 přijala výkladové stanovisko č. 2: „*Dlužníkem, který není podnikatelem, se rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem považována za podnikatele a zároveň nemá závazky vzešlé z jejího podnikání.*“⁴³ Při formalistickém užití této definice však mohlo dojít k odmítnutí návrhu na řešení dlužníkovu úpadku oddlužením a prohlášení konkursu na majetek dlužníka i v situacích, ve kterých by se povolení oddlužení jevilo jako rozumné.

Z tohoto důvodu došlo k modifikaci této definice judikaturou, a to zejména usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2009, sp. zn. 29 NSCR 3/2009, dle kterého má být zohledněna „*doba vzniku konkrétního dlužníkovu závazku (dluhu) z podnikání, doba ukončení dlužníkovu podnikání, četnost neuhrazených dlužníkových závazků (dluhů) z podnikání, výše konkrétního dlužníkovu závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkových závazků, dále k tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení.*“⁴⁴ Zákonodárce toto stanovisko převzal a umožnil v omezené míře oddlužení i podnikatelům.

4.1.2. Oddlužení podnikatelů

Tzv. revizní novela nezměnila ničeho na nepřípustnosti oddlužení podnikajících právnických osob a nadále je umožněno oddlužení pouze právnických osob s absencí dluhů z podnikání.⁴⁵ Zachování této konstrukce se jeví jako poněkud nesystémové, vzhledem k tomu, že insolvenční zákon obsahuje úpravu sanačního způsobu řešení úpadku stvořenou přímo pro právnické osoby, a to reorganizaci.

⁴³ Výkladové stanovisko č. 2/2008 stálé expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ustanovené při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 03. 06. 2008.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2009, sp. zn. 29 NSCR 3/2009.

⁴⁵ Příkladem pro právnickou osobu nepodnikatele je nadace, nadační fond, obecně prospěšná společnost, bytové družstvo, společenství vlastníků.

Skutečnost, že do tzv. revizní novely insolvenční zákon neumožňoval beneficium oddlužení fyzickým osobám podnikatelům, byla vnímána jako jistý nedostatek.⁴⁶ Insolvenční zákon svou koncepcí upřednostňoval dlužníky spotřebitele, kteří se nezhřídkavě do dluhové pasti dostali svou vlastní lehkovážností. Na druhou stranu poctivým živnostníkům, kteří si podnikatelskou činností zajišťují pravidelný výdělek, nebylo umožněno dosáhnout odpuštění části svých dluhů. I u drobných podnikatelů se totiž předpokládala „určit[á] profesionální úroveň a odbornost, [podnikatel] musí být schopen vypořádat se s případnými důsledky podnikatelského rizika, odhadnout zejména vývoj potřeb a podmínek pro jejich uspokojení a čelit tak nebezpečí, že při svém podnikání nedosáhne očekávaných výsledků, zejména zisku. Odlišně od řešení úpadku formou oddlužení, jež je sociálně ospravedlnitelné zejména u rodin neuváženě nakupujících, je podnikatel v jiném postavení, tudíž nelze v případě neúspěchu podnikání bez souhlasu věřitelů uspokojit pohledávky vzniklé z podnikatelské činnosti v nižším rozsahu, než na jaký mají nárok.“⁴⁷

Ministerstvo spravedlnosti pod tlakem soudní praxe⁴⁸ tzv. revizní novelou výslovně upravilo podmínky, za kterých je přípustné povolit oddlužení fyzickým osobám podnikatelům a zařadilo mezi ně i udělení souhlasu věřitele, o jehož pohledávku jde. Namísto kýženého zvýšení právní jistoty se touto formulací otevřel prostor pro spor, jaký charakter souhlas věřitele má mít – má se jednat o předběžný souhlas, či má spíše povahu práva veta (tedy souhlas je předpokládáný do okamžiku, než věřitel proti schválení oddlužení uplatní námitky)?⁴⁹

Vrchní soud v Praze vycházel ze skutečnosti, že insolvenční zákon dlužníkům neukládá povinnost předložit výslovný souhlas věřitelů s povolením oddlužení. Věřitelé mají příležitost aktivně postupovat v řízení, a to až do schůze věřitelů, která rozhoduje o způsobu oddlužení. Vrchní soud v Praze tedy z pasivity věřitelů implikuje jejich souhlas s oddlužením

46 SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatel aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a „zítra“. *Právní rozhledy*. 2013, č. 10, s. 361.

47 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2011, sp. zn. 29 NSCR 11/2009.

48 Například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 04. 2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A-18, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 06. 2011, sp. zn. KSOS 39 INS 7565/2011, 3 VSOL 367/2011-A-9, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 05. 2012, sp. zn. MSPH 88 INS 18044/2011, 3 VSPH 1378/2011-A-14.

49 KRHUT, Rostislav. Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele. In: *insolvencnizona.cz* [online]. 08. 02. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>.

bez zřetele k tomu, že má dlužník dluhy z podnikání.⁵⁰ Vrchní soud v Olomouci měl za to, že jelikož souhlas věřitele není povinným dokladem návrhu na povolení oddlužení, není možné klást k tíži dlužníka, že tento souhlas nepředložil. Insolvenční soud tedy v souladu s ustanovením § 397 odst. 1 InsZ oddlužení povolí a případný nesouhlas věřitelů projedná na schůzi věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí.⁵¹

Následně svůj přístup Vrchní soud v Olomouci přehodnotil a začal považovat udělení souhlasu věřitele nikoliv za podmínku schválení oddlužení, ale za otázku toho, zda je dlužník osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení. Soud k povolení oddlužení počal vyžadovat předložení výslovných souhlasů věřitelů před samotným rozhodnutím o povolení oddlužení.⁵² Tím však řadě dlužníků podnikatelů zamezil přístup k oddlužení, protože získat a priori souhlas s povolením oddlužení bylo (zejména u veřejnoprávních věřitelů) nemožné.⁵³ V důsledku tohoto rozhodnutí nastala situace, že přístup podnikatelů k oddlužení byl závislý na místní příslušnosti dlužníka.⁵⁴

Aktuální znění ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) InsZ potvrdilo dosavadní praxi Vrchního soudu v Praze a souhlas věřitele implikuje z absence výslovného odůvodněného vyjádření nesouhlasu věřitele. Současně omezuje dobu uplatnění tohoto nesouhlasu do předložení přihlášky pohledávky věřitele. Insolvenční soud se musí s tímto odůvodněným nesouhlasem vypořádat v rozhodnutí o schválení či neschválení oddlužení. Věřitel tedy neudělením souhlasu nemůže zablokovat schválení oddlužení, ale může poskytnout insolvenčnímu soudu dostatečné podklady k rozhodnutí o neschválení.⁵⁵

50 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 03. 09. 2014, sp. zn. KSPH 61 INS 12678/2014, 4 VSPH 1288/2014-A-16.

51 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 01. 2014, sp. zn. KSBR 37 INS 20247/2013, 1 VSOL 1197/2013-A-18 a ze dne 16. 04. 2014, sp. zn. KSOS 39 INS 3145/2014 1 VSOL 297/2014-A-9.

52 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. KSBR 30 INS 12492/2014, 1 VSOL 786/2014-A-18.

53 Jak ostatně i konstatoval Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 15. 05. 2014, sp. zn. KSPA 59 INS 2184/2014, 2 VSPH 961/2014-A-14.

54 ŘEHÁČEK, Oldřich. Má být rozhodnutí o osobním bankrotu spravedlivé? In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 27. 01. 2015 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ma-byt-rozhodnuti-o-osobnim-bankrotu-spravedlive?browser=full>).

55 Příkladem může být situace, kdy dlužník navrhuje schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, přestože disponuje majetkem, takové hodnoty, že při jeho zpeněžení by byli věřitelé uspokojeni z větší části. Po věřiteli pak není možné požadovat, aby souhlasil s nižším uspokojením než v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Je na dlužníkovi, aby souhlasil s kombinací splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty, pokud chce, aby soud schválil jeho oddlužení i přes nesouhlas věřitelů.

Jak vyplývá z výše uvedeného, oddlužení podnikatelů se může zdát poněkud problematické. Počáteční obava, aby podnikatelský neúspěch nepřecházel na třetí osoby, které by se v důsledku odpuštění části dluhů mohly samy dostat do finančních problémů, byla překonána a překážky oddlužení fyzických osob podnikatelů byly do jisté míry minimalizovány. Přestože je vždy snaha přistupovat k právu objektivně, není možné odhlédnout od skutečnosti, že oddlužení je ve značné míře sociálním institutem a má dopady na celou společnost. Je tedy nepochybně nutné poskytnout tohoto dobrodiní i drobným podnikatelům, kteří si touto činností vydělávají na své živobytí.

Na druhou stranu by zákonodárce měl reflektovat rozšíření aplikační použitelnosti oddlužení ze subjektivního hlediska nejen v ustanoveních vztahujících se k osobní přípustnosti oddlužení, ale i v navazujících. Jako příklad může posloužit ustanovení upravující povinné přílohy návrhu na povolení oddlužení, které mezi ně řadí i listiny dokládající údaje dlužníka o příjmech za poslední 3 roky.⁵⁶ V případě, že byl dlužník zaměstnán, neměl by pro něj být prázdňový problém předložit příslušné výplatní pásky, mzdové listy či potvrzení o druhu a výši vyplacených dávek nemocenského či důchodového pojištění. Pokud ale dlužník vykonával samostatnou výdělečnou činnost, mohl využít možnosti, kterou mu poskytuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v ustanovení § 7 odst. 7 a mohl uplatnit daňově účinné výdaje procentem ze zdanitelných příjmů (tzv. výdajové paušály). Hodnota výdajů je tedy stanovena fikcí a nereflexuje skutečně vynaložené výdaje na uskutečnění, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.⁵⁷ Dlužník pak nemá jak své skutečné příjmy doložit. Tento příklad jen dokazuje, že již samotný charakter splátkového kalendáře nepočítá s tím, že dlužník má jiný příjem než ze závislé činnosti, příp. ze systému důchodového pojištění či státní sociální podpory.

4.1.3. Povinnost dlužníka podat návrh na zahájení řízení a s tím spojená odpovědnost

Vzhledem ke skutečnosti, že jsou v současnosti aktivně legitimováni k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení a povolení oddlužení i fyzické osoby – podnikatelé, je nezbytné se zastavit i u povinnosti uložené jim v ustanovení § 98 odst. 1 InsZ. Možnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení není ponechána na svobodné vůli dlužníka – podnikatele, ale v případě, že se dozvěděl o svém úpadku nebo se o něm při náležité pečlivosti dozvědět měl, je mu uloženo jako povinnost. Případné její porušení je

⁵⁶ § 392 odst. 1 b) InsZ

⁵⁷ PELC, Vladimír. *Zákon o daních z příjmů: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony, s. 212–235. ISBN 978-80-7400-517-6.

sankcionováno odpovědností vůči věřitelům za škodu a jinou újmu tím způsobenou. Tato odpovědnost má motivovat dlužníky k včasnému podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení, protože jen to směřuje k co možná největšímu uspokojení věřitelů.⁵⁸

4.2. Věřitelé

Vedle dlužníka jsou účastníky řízení také věřitelé, kteří uplatňují vůči dlužníkovi svá práva přihlášením své pohledávky nebo jiným zákonem stanoveným způsobem. Věřitelé zahájením insolvenčního řízení zásadně ztrácejí možnost vymáhat své pohledávky vůči dlužníkovi samostatně a jsou nuceni postupovat společně prostřednictvím insolvenčního řízení. Za tímto účelem se mohou sdružovat do věřitelských orgánů, jejichž prostřednictvím mohou uplatňovat svá práva. V oddlužení k tomuto kroku věřitelé nepřistupují. V rámci insolvenčního řízení jsou uspokojováni věřitelé v závislosti na zvoleném způsobu řešení úpadku a také v závislosti na svém postavení.

4.2.1. Postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů

Věřitele můžeme podle povahy jejich pohledávky dělit na zajištěné a nezajištěné. V obou případech uplatňuje věřitel své právo přihláškou pohledávky, nicméně pokud je přihlašovaná pohledávka zajištěna majetkem dlužníka, uspokojuje se přednostně ze zpeněžení předmětu zajištění. Za zajištěného věřitele považujeme pouze takové věřitele, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka, a to jedním z taxativně vyjmenovaných hmotněprávních zajišťovacích institutů uvedených v ustanovení § 2 písm. g) InsZ. Současně se věřitel svého zajištění musí dovolat ve včasné podané přihlášce pohledávky.⁵⁹ Obdobě se nakládá i s věřiteli vykonatelných pohledávek zajištěných v rámci trestního řízení.

Věřitel je primárně motivován snahou dosáhnout co možná nejvyššího uspokojení svých pohledávek. Současně má svobodnou vůli, zda své zajištění v přihlášce uplatní.⁶⁰ Měl by tedy zvážit, zda není jeho pohledávka podzajištěná.⁶¹ V oddlužení plněním splátkového kalendáře se pohledávka zajištěného věřitele uspokojuje totiž pouze z výtěžku zpeněžení

58 HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony, s. 344–347. ISBN 978-80-7400-691-3.

59 RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře, s. 14–18. ISBN 978-80-7400-549-7.

60 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 06. 2016, sp. zn. KSPA 53 INS 29431/2015 2, VSPH 1130/2016-P5-9.

61 Zajištěný věřitel by mohl být v případě nízké hodnoty předmětu zajištění uspokojen z méně než 30 %.

předmětu zajištění. Může nastat situace, že nezajištění věřitelé jsou paradoxně uspokojeni ve větším rozsahu než věřitelé zajištění. Ústavní soud se danou problematikou zabýval a dospěl k závěru, že není zjevně znevýhodněna jen jedna skupina věřitelů, a zohlednil, že zákonodárce „*zajištěné věřitele podstatně zvýhodňuje tím, že ze zpeněžení zajištění mohou získat až 100 % své pohledávky, čímž se snižuje majetek dlužníka, ze kterého by při jiném nastavení mohli být uspokojeni nezajištění věřitelé. Na druhou stranu v případě oddlužení splátkovým kalendářem zajištěné věřitele znevýhodňuje, protože jim neumožňuje účastnit se splátkového kalendáře a budoucí výděvky dlužníka ponechává pro nezajištěné věřitele.*“⁶²

Pokud hodnota předmětu zajištění je nižší než věřitelova pohledávka, může věřitel přihlásit pohledávku jako nezajištěnou a doufat, že v rámci splátkového kalendáře obdrží větší částku. Není však přípustné, aby věřitel přihlásil svou pohledávku jako zajištěnou a až poté, co je zřejmé, že dlužníkovi bude schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře, vzal své zajištění zpět. Na otázku volné dispozice věřitele se zajištěním pohledávky se názory insolvenčních soudů rozcházejí. Vrchní soud v Praze⁶³ pohlíží na omezení přihlášky v rozsahu požadovaného zajištění jako na změnu přihlášky, která je přípustná pouze ve lhůtě určené pro přihlašování pohledávek. Jiný názor zastává Vrchní soud v Olomouci,⁶⁴ dle něž se jedná o zpětvzetí přihlášky co do zajištění, které je možné bez časového omezení. Zároveň však Vrchní soud v Olomouci dodává, že po zjištění pohledávky jako zajištěné není možné měnit režim uspokojení pohledávky: pokud soud vezme na vědomí zpětvzetí pohledávky co do zajištění po přezkumu pohledávky, věřitel nebude zařazen do splátkového kalendáře.

Z pohledu zajištěného věřitele by bylo nejvýhodnější mít možnost volby způsobu uplatnění své pohledávky až poté, co se seznámí s přihláškami ostatních věřitelů a zprávou pro oddlužení. Poté může kvalifikovaně vyhodnotit předpoklad uspokojení své pohledávky v obou případech.⁶⁵ Tím by však byli zajištění věřitelé neúměrně zvýhodněni před ostatními věřiteli a byla by ohrožena zásada rychlosti a hospodárnosti řízení. Bez toho, aby bylo již u přezkumu pohledávek jasné, jaké pohledávky budou zařazeny do splátkového kalendáře, nelze následně určit způsob oddlužení v souladu se společným zájmem věřitelů.⁶⁶ Vzhledem

62 Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

63 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 01. 2013, sp. zn. KSUL 43 INS 5530/2012, 1 VSPH 1508/2012-B-20.

64 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 05. 2017, sp. zn. KSBR 32 INS 16325/2015, 2 VSOL 267/2018-P23-9.

65 Například až po uplynutí lhůty k uplatnění pohledávek věřitelů, zná pořadí své pohledávky.

66 Jestliže by bylo možné volně měnit svůj status zajištěného a nezajištěného věřitele mohlo by například docházet k obcházení ustanovení omezující hlasovací práva zajištěných věřitelů.

uvedenému se přikláním k názoru, že věřitel musí uplatnit zajištění své pohledávky ve lhůtě stanovené pro přihlašování pohledávek.⁶⁷

V případě, že věřitel přihlásí svou pohledávku jako zajištěnou a až následně zjistí, že výtěžek zpeněžení předmětu zajištění nedosáhne na uspokojení pohledávky, může vyjít z předpokladu, že dlužníci mají často eminentní zájem na zachování vlastnického práva k předmětu zajištění a ochotně přistoupí na dohodu, že pohledávku bude hradit třetí osoba nebo oni sami ze svého nezabavitelného příjmu. Věřitel nemusí insolvenčnímu správci udělit pokyn ke zpeněžení a přitom bude jeho pohledávka plně uspokojena. Přestože tato strategie nemusí být úspěšná, neriskuje zajištěný věřitel osvobození dlužníka od pohledávky po splnění splátkového kalendáře. Právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení je mu zachováno.⁶⁸

V praxi může nastat i opačná situace, kdy po zpeněžení předmětu zajištění zůstane přebytek výtěžku. Jak konstatoval Vrchní soud v Praze,⁶⁹ jedná se o transformaci povahy majetkové podstaty, ke které má plné dispoziční oprávnění dlužník. Nejde ani o mimořádný příjem ve smyslu ustanovení § 412 odst. 1 písm. b) InsZ, proto jediným správným postupem, jak s hyperochou naložit, je vydat ji dlužníkovi. Je pouze na dlužníkovi, jak s danou částkou bude chtít naložit, a přestože poklesne předpoklad uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů pod 30 %, může s hyperochou volně disponovat. Tento výklad zákona se mi jeví jako jediný možný a zákonný, nicméně spoléhá pouze na dlužníka, že bude dostatečně zodpovědný a v případě nutnosti přebytek použije jako mimořádnou splátku pro nezajištěné věřitele. Je třeba zvážit, zda by nebylo vhodnější omezit dispoziční oprávnění dlužníka k přebytku výtěžku po dobu splátkového kalendáře a deponovat jej u insolvenčního správce k případnému rozdělení mezi nezajištěné věřitele, a to až už v rámci plnění splátkového

67 V souladu s dispoziční zásadou je plně na vůli věřitele, zda své právo na uspokojení ze zajištění v insolvenčním řízení uplatní (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 NSCR 123/2015). Rozhodne-li se pro to, musí to uvést v přihlášce pohledávky společně s údajem o druhu zajištění a době jeho vzniku. Věřitel se může dovolat zajištění samostatným podáním (doplněním přihlášky) i později, limitován je však lhůtou k přihlašování pohledávek, po jejímž uplynutí se k přihlášenému právu na uspokojení ze zajištění nepřihlíží, insolvenční soud toto opožděně přihlášené pořadí pohledávky odmítne (aniž by tím byla dotčena účast věřitele v insolvenčním řízení) a přihlášená pohledávka se pak uspokojuje jako nezajištěná (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 NSCR 16/2011). Lhůta „neprodleně“ podle § 136 odst. 1 písm. e) má jiný význam (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 NSCR 21/2011).

68 § 414 odst. 4 InsZ

69 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 02. 2012, sp. zn. KSPL 20 INS 3876/2010, 1 VSPH 175/2012-B-30.

kalendáře, nebo případně i v konkursu prohlášeném po zrušení oddlužení (srov. § 418 odst. 4 InsZ).

U oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty platí pravidlo, že v rozsahu, v jakém zajištěný věřitel není ze zajištění uspokojen, je jeho pohledávka nezajištěnou a je ve zbývajících částech zařazen s ostatními pohledávkami nezajištěných věřitelů do rozvrhového usnesení. Nehrozí tedy, že by pohledávky zajištěných věřitelů byly uspokojeny z méně než 30 %. V případě, že by bylo zajištěným věřitelům přiznáno hlasovací právo při projednání způsobu oddlužení, jejich rozumnou volbou by vždy bylo zpeněžení majetkové podstaty. Tuto možnost jim však insolvenční zákon upírá a vliv na způsob oddlužení mají pouze věřitelé nezajištění.

4.2.2. Hlasovací právo věřitelů, vliv jeho uplatnění na průběh insolvenčního řízení

Do průběhu insolvenčního řízení mohou v zákonem předpokládaných případech zasáhnout sami věřitelé. Jestliže věřitel přímo neinicuje zahájení tohoto řízení, jeho první možností, jak skutečně může ovlivnit jeho průběh, je až uplatnění svého hlasovacího práva při volbě způsobu oddlužení. Je třeba podotknout, že například v německém právním řádu je dlužníkovi zakotvena povinnost před samotným podáním insolvenčního návrhu pokusit se s věřiteli domluvit mimosoudně na vlastním jednání za pomoci třetí osoby. Věřitelé mají tedy možnost předejít uspokojování své pohledávky prostřednictvím insolvenčního řízení tím, že uzavřou s dlužníkem dohodu o splátkovém kalendáři. Přestože věřitelé s předloženým návrhem na vyrovnání nesouhlasí, mají možnost ještě před samotným zahájením insolvenčního řízení přistoupit na uzavření mimosoudní dohody o vyrovnání, tentokrát sjednávané za účasti insolvenčního soudu. Ten poskytne věřiteli všechny podklady, aby se věřitel mohl kvalifikovaně rozhodnout.⁷⁰

V České republice je samotné povolení oddlužení pouze v rukách soudu a věřitelé nemají kvalifikovanou možnost mu zabránit.⁷¹ Mohou pouze soud nezávazně upozornit na možný nepoctivý záměr dlužníka či jinou překážku bránící povolení oddlužení.

O způsobu oddlužení mohou věřitelé rozhodovat na schůzi věřitelů svolané za tímto účelem na návrh nadpoloviční většiny,⁷² nebo mimo tuto schůzi hlasováním per rollam. Pokud věřitel hlasuje mimo schůzi, vyhne se riziku, že nebude mít příležitost své hlasovací právo

⁷⁰ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe, s. 43-44. ISBN 978-80-7400-617-3

⁷¹ Výjimkou je výslovné prohlášení věřitele v přihlášce, že nesouhlasí s oddlužením podnikatelského dluhu.

⁷² § 399 InsZ

uplatnit. Schůze věřitelů totiž nemusí být vůbec svolána, či může být zrušena, jestliže bylo rozhodnuto potřebnou většinou hlasů zaslaných mimo schůzi věřitelů.

Ke zvolení způsobu oddlužení je potřeba prostá nadpoloviční většina hlasů nezajištěných věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Vyjádření dlužníka o preferenci způsobu oddlužení v návrhu na povolení oddlužení má pouze doporučující charakter.⁷³ Nicméně pokud by předpoklad uspokojení věřitelů v obou formách oddlužení byl v obdobné výši a věřitelé by zvolili zpeněžení majetkové podstaty, může insolvenční soud výjimečně zasáhnout v zájmu zachování bytové potřeby dlužníka a schválit oddlužení formou splátkového kalendáře.⁷⁴ Nevyužijí-li věřitelé své právo hlasovat, insolvenční soud přihlédne k preferenci dlužníka a schválí oddlužení plněním splátkového kalendáře, i přes nižší míru uspokojení, a to s přihlédnutím k sociálním poměrům dlužníka.⁷⁵

Je jen na věřitelích, zda své právo hlasovat o způsobu oddlužení uplatní či nikoliv, ale případnou pasivitou při projednávání způsobu oddlužení by si znemožnili uplatnit námitky proti schválenému oddlužení dle ustanovení § 403 odst. 2 InsZ, o kterých je soud povinen rozhodnout.

Dále se možnost zapojení věřitelů liší podle zvoleného způsobu oddlužení. Při zpeněžování majetkové podstaty je postupováno jako v konkursu a věřitelé prostřednictvím svých orgánů volí způsob zpeněžení a schvalují některé kroky insolvenčního správce. Ve splátkovém kalendáři věřitelé mohou hlasovat o žádosti dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek. Věřitel po prostudování zprávy pro oddlužení může dospět k závěru, že v případě, že dlužníkovi budou prováděny zákonné srážky, nebude moci insolvenční řízení dospět k úspěšnému konci. Pokud bude pro věřitele i tak oddlužení plněním splátkového kalendáře výhodnější než prohlášení konkursu na majetek dlužníka, na návrh přistoupí.

Jiné možnosti, jak ovlivnit průběh řízení, se věřitelům nenabízí, přesto jsou důležitým prvkem v celém jeho průběhu. Věřitelé jsou motivováni sledovat jednání dlužníka po celou dobu trvání řízení a upozorňovat insolvenční soud na možná porušení podmínek schváleného oddlužení. Tato nezávazná podání mohou být zdrojem informací o postoji dlužníka a případným podnětem k nařízení jednání o projednání porušení podmínek schváleného oddlužení.

73 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 05. 2013, sp. zn. 29 NSCR 35/2013.

74 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 03. 2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32.

75 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 01. 2015, sp. zn. KSPL 27 INS 19609/2013, 3 VSPH 540/2014-B-42.

4.3. Insolvenční soud

Postavení insolvenčního soudu má v insolvenčním řízení dvě roviny. Insolvenční soud vystupuje ve svém svrchovaném postavení jako orgán nadaný rozhodovací pravomocí a současně má i funkci dohledu nad postupem a činností ostatních procesních subjektů. Tato role se v průběhu insolvenčního řízení postupně mění. Na počátku řízení směřuje činnost soudu k zjištění existence úpadku a rozhodnutí o způsobu jeho řešení. V průběhu samotného splátkového kalendáře (či zpeněžování majetkové podstaty) již převažuje funkce soudu kontrolní, ve které soud uděluje subjektům různé pokyny, jejichž cílem je zajištění účelu insolvenčního řízení a dosažení zdárného cíle oddlužení.⁷⁶ Přísné rozlišení těchto dvou funkcí je nezbytné z hlediska možnosti podání odvolání. V případě, že soud rozhoduje v rámci dohlížecí činnosti, je odvolání nepřípustné.⁷⁷

Mám za to, že v souvislosti s tzv. akreditační novelou insolvenčního zákona roste důležitost postavení soudu jako dohledového orgánu. Před její účinností se na přezkumném jednání či schůzi věřitelů konaném u insolvenčního soudu díky osobnímu přístupu mohla řada věcí předem vyjasnit a bylo možné k jednotlivým řízením přistupovat individuálně. Nyní se insolvenční správci v případě nestandardní situace musí obracet na insolvenční soudy písemně a vyžádat si udělení pokynu soudu.

4.4. Insolvenční správce

Jedním z procesních subjektů je insolvenční správce, který má v insolvenčním řízení zvláštní postavení. Jeho úkolem je pomoci dosáhnout cíle insolvenčního řízení tak, aby věřitelé byli uspokojeni v co možná největší míře a současně nebylo zasahováno do práv dlužníka nad rámec zvoleného způsobu řešení úpadku. Insolvenční správce má primární úkol pomáhat vést řízení tak, aby nedocházelo k nespravedlivému poškození nebo nedovolenému zvýhodnění účastníků, a proto musí dodržovat zásady nestrannosti a nezávislosti.⁷⁸ Konkrétní výkon funkce se liší v závislosti na schváleném způsobu oddlužení, ale obecně je možné říci, že insolvenční správce zjišťuje majetek sepsaný do majetkové podstaty (provádí její případné zpeněžení), sestavuje seznam přihlášených pohledávek a následně je přezkoumává, plní povinnosti stanovené mu soudem (např. v usnesení o schválení oddlužení plněním

⁷⁶ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex, s. 41. ISBN 978-80-7552-135-4.

⁷⁷ § 91 InsZ. Toto ustanovení neplatí za předpokladu, že bylo zasaženo do subjektivních práv osob, kterým bylo rozhodnutí adresováno. Jedná se tedy o velmi tenkou hranici, která může být s jistotou vymezena až odvolacím soudem.

⁷⁸ CÍSAŘ, Jaromír. „Zákonný“ insolvenční správce. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 46.

splátkového kalendáře) a vykonává další činnosti spojené s plněním splátkového kalendáře. O své činnosti podává pravidelné zprávy soudu a věřitelským orgánům, přičemž soud mu může udělovat závazné pokyny v rámci své dohledové činnosti.⁷⁹

Insolvenční správce je povinen vykonávat svou funkci svědomitě a s odbornou péčí a také vyvarovat se porušení právních předpisů a plynulosti insolvenčního řízení. K tomu má insolvenční správce disponovat přiměřeným personálním a materiálním vybavením. Tzv. akreditační novela posílila dohledové a kontrolní mechanismy Ministerstva spravedlnosti a svěřila mu pravomoc přezkumu zákonnosti postupu insolvenčního správce a kontroly nad insolvenčními správci.⁸⁰

Česká advokátní komora tuto pravomoc Ministerstva spravedlnosti zpochybňuje a zdůrazňuje, že když je insolvenční správce současně advokátem, vztahuje se na něj kárná pravomoc České advokátní komory. Ta dovodila, že „*advokát nepřestává být advokátem, ani když vykonává činnost insolvenčního správce,*“⁸¹ přičemž vychází z teorie zastoupení, dle které insolvenční správce jedná vlastním jménem jako zástupce majetkové podstaty. Mám za to, že více přiléhavá je teorie úřadu, která na insolvenčního správce pohlíží jako na samostatný subjekt, který jedná nezávisle svým jménem na základě svěřených pravomocí.⁸² Pravomoc Ministerstva spravedlnosti by tedy měla být zachována.

4.4.1. Odpovědnost insolvenčního správce za škodu a jinou újmu

Insolvenční zákon vymezuje odpovědnost insolvenčního správce v ustanovení § 36, dle kterého správce odpovídá za škodu a jinou újmu, kterou způsobil on nebo osoba, kterou použil k plnění svých úkolů, porušením povinností uložených mu v zákoně, rozhodnutím soudu nebo tím, že při výkonu své funkce nepostupoval s odbornou péčí. Jedná se o objektivní odpovědnost, která je založena porušením povinností insolvenčního správce při výkonu své funkce, vznikem škody a jejich vzájemnou příčinnou souvislostí. Insolvenční správce by ke zproštění odpovědnosti musel prokázat, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které bylo možné po něm spravedlivě požadovat s ohledem

79 KACHRAMANOVÁ, Lucie. *Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. Obchodněprávní revue*. 2017, č. 10, s. 273.

80 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>.

81 ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Advokát je advokát – i jako insolvenční správce. *Bulletin advokacie*. 2018, č. 4, s. 4.

82 PAVLIŠ, Martin. Teoretické pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2015, č. 11, s. 20–21.

na dosavadní průběh řízení.⁸³ Vedle této obecné odpovědnosti má správce odpovědnost zvláštní, a to za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobil věřiteli s pohledávkou za majetkovou podstatou tím, že nemohla být uspokojena pohledávka vzniklá na základě právního úkonu správce.⁸⁴

Nejvyšší soud při posuzování odpovědnosti správce konkursní podstaty dospěl k závěru, že se jedná o jeho osobní majetkovou povinnost a osobně odpovídá za škodu vzniklou v důsledku porušení povinností uložených mu zákonem nebo soudem.⁸⁵ Později však s odkazem na nález Ústavního soudu⁸⁶ připustil odpovědnost státu za škodu, pokud soud porušil dohlédací činnost nad konkursním správcem.⁸⁷ Mezi nečinností či jinými vadami v postupu insolvenčního soudu a vznikem škody musí být příčinná souvislost,⁸⁸ jinak není odpovědnost státu za vzniklou škodu založena. Je tedy možné uzavřít, že insolvenční správce není orgánem státu ani úřední osobou ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, a proto odpovědnost státu nastupuje pouze v případě pochybení na straně insolvenčního soudu při výkonu jeho dohledové činnosti.⁸⁹

83 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2016, sp. zn. 29 ICdo 49/2014.

84 POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 7-8, s. 33.

85 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 03. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2123/2001, přičemž závěry je možné aplikovat i za účinnosti insolvenčního zákona.

86 Nález Ústavního soudu ze dne 25. 06. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 spatřuje ve výkonu funkce správce konkursní podstaty výkon veřejné funkce.

87 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 03. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

88 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 07. 2015, sp. zn. [29 Cdo 924/2013](#).

89 KUCHRAMANOVÁ, Lucie. Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*. 2017, č. 10, s. 273.

5. Oddlužení

5.1. Účel oddlužení a jeho důsledky

Cíl oddlužení spatřujeme v osvobození dlužníka od dluhů a umožnění mu tzv. „nového startu“, jeho navrácení do ekonomického života s čistým štítem.⁹⁰ Insolvenční právo nám nabízí procesní pravidla vymezující rámec, ve kterém odbřemenění dlužníka od jeho dluhů probíhá. Právní úprava má primárně za úkol stanovit konkrétní postup, jak se s existujícími dluhy vypořádat a určit podmínky, při jejichž splnění pokračuje dlužník nezatížen starými dluhy.⁹¹ Samotný účel insolvenčního řízení vymezil Ústavní soud jako „[...] řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka z majetkové podstaty dlužníka [...]“.⁹²

V případě úpadku či hrozícího úpadku dlužníka se může projevit problém společně užívaného zdroje. Věřitelé při vědomí nesolventnosti dlužníka začnou individuálně vymáhat splatné pohledávky bez ohledu na ostatní věřitele a možnosti dlužníka, čímž se majetková podstata vyprázdní a zabrání uspokojení i ostatních věřitelů, popř. využití této majetkové podstaty k získání dalších prostředků. Jedním z účelů insolvenčního práva je omezit negativní důsledky s tímto problémem spojené, čehož dosahuje prostřednictvím nuceného kolektivního postupu věřitelů. Nicméně i při společném postupu prosazují věřitelé své individuální zájmy a snaží se obdržet co největší část výtěžku z dlužnickových aktiv (tzv. problém nesourodých nároků). Účelem insolvenčního práva je zajistit efektivní nakládání s aktivy dlužníka bez zvýhodnění některého z věřitelů. Toho se snaží docílit skrze nezávislý a nestranný insolvenční soud, který dohlíží na celé řízení a odborně způsobilého insolvenčního správce střežícího společný zájem věřitelů.⁹³

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 04. 2010, sp. zn. 29 NSCR 30/2009 vymezil účel insolvenčního řízení negativně a shrnul, co jeho účelem není. Insolvenční řízení by nemělo sloužit k řešení individuálních sporů a nemůže nahrazovat řízení nalézací. Z toho důvodu insolvenční soud neprovádí rozsáhlé a komplikované dokazování o existenci pohledávky insolvenčního navrhovatele.

90 HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.

91 KAVAN, Petr. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008, č. 12, s. 434.

92 Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

93 RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 96. ISBN 978-80-7552-444-7.

Nad rámec výše uvedeného ekonomického rozměru insolvenčního řízení má oddlužení i funkci sociální. Možnost oddlužení má dlužníky motivovat k tomu, aby byli ekonomicky aktivní a své budoucí příjmy před věřiteli neutajovali. Před tlakem na okamžité uspokojení věřitelů je dána přednost postupným splátkám, což umožňuje dlužníkům zachovat si základní práva, zejména v oblasti sociální.⁹⁴

5.2. Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení

Insolvenční řízení je možné zahájit jen na návrh, přičemž je zahájeno dnem, ve kterém insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Pokud chce dlužník řešit svůj úpadek formou oddlužení, musí připojit svůj návrh na povolení oddlužení k samotnému insolvenčnímu návrhu. V případě věřitelského návrhu je dlužníkovi umožněno tento návrh podat ve třicetidenní lhůtě od doručení insolvenčního návrhu dlužníku. Dobrodiní oddlužení je možné přiznat pouze aktivnímu dlužníkovi, který již od počátku insolvenčního řízení deklaruje svou vůli poskytovat v jeho celém průběhu nejvyšší možnou součinnost k dosažení kýženého výsledku. Návrh na povolení oddlužení tedy musí být předložen již na samotném počátku řízení a zmeškání lhůty k podání návrhu není možno prominout.

Je třeba zdůraznit, že insolvenční zákon považuje insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení za dva samostatné procesní úkony, pro které stanovuje odlišné obsahové náležitosti.⁹⁵ Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí uvedených v ustanovení § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“) obsahovat i zvláštní náležitosti vyjmenované v ustanovení § 103 odst. 1 a 2 InsZ.

Podle ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ se mezi obecné náležitosti řadí uvedení soudu, kterému je podání určeno, toho, kdo je činí, jaké věci se týká, co sleduje, podpis a datum.

Insolvenční zákona mezi další náležitosti v ustanovení § 103 odst. 1 a 2 řadí:

- a) *označení insolvenčního navrhovatele a dlužníka, příp. jejich zástupců,*
- b) *rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek, nebo hrozící úpadek dlužníka,*
- c) *skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat insolvenční návrh (není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník),*
- d) *označení důkazů, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává,*
- e) *čeho se insolvenční navrhovatel domáhá.*

⁹⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A-15.

Další náležitosti insolvenčního návrhu se liší podle osoby insolvenčního navrhovatele. Dlužník k návrhu připojí i seznam svého majetku, seznam svých závazků, svých zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek. Dlužník by měl být při sestavování těchto seznamů velmi pečlivý a neměl by nic záměrně ani bezděky opomenout. Jejich správnost a úplnost (dlužník ji stvrzuje svým podpisem a výslovným vyjádřením) je klíčová pro následné posouzení poctivého záměru dlužníka. V případě, že se jedná o věřitelský návrh, je věřitel povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku a k návrhu připojit i přihlášku pohledávky.⁹⁶ Tato pohledávka nemusí být po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti.⁹⁷

Jestliže dlužník hodlá řešit svůj úpadek oddlužením, musí být návrh na povolení oddlužení součástí insolvenčního návrhu. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení jsou zakotveny v ustanovení § 391 InsZ:

- a) *označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,*
- b) *údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech,*
- c) *údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,*
- d) *návrh způsobu řešení oddlužení nebo sdělení, že takový návrh nevznáší.*

Doklady, které musí dlužník k insolvenčnímu návrhu připojit, jsou vyjmenovány v ustanovení § 392 odst. 1 InsZ:

- a) *seznam majetku a závazků,*
- b) *listiny dokládající údaje o příjmech za poslední 3 roky,*
- c) *pokud došlo k domluvě dlužníka a věřitelů, že hodnota plnění, kterou při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky, tak i věřitelův souhlas.*

Insolvenční zákon vyjmenovává základní náležitosti návrhů, které když nejsou dodrženy či jsou nesrozumitelné anebo neurčité, vedou k odmítnutí návrhu bez dalšího. Insolvenční soud nesmí přistoupit ke zjišťování, zda je dlužník v úpadku, pokud nemá k dispozici bezvadný návrh.⁹⁸ V případě absence požadovaných příloh nebo jejich neúplnosti vyzve insolvenční soud navrhovatele k nápravě. Pokud není učiněna, návrh insolvenční soud odmítne. Další informace potřebné pro rozhodnutí o úpadku dlužníka a způsobu jeho řešení vyplývají z povinného formuláře, jehož podoba je stanovena vyhláškou č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně

⁹⁶ § 104 a 105 InsZ

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 12. 2015, sp. zn. MSPH 99 INS 26240/2015, 4 VSPH 2154/2015-A-12.

⁹⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich. Úpadek a jeho osvědčení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s. 19.

vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání“). Dlužník v něm má například možnost vyjádřit se ke způsobu oddlužení či připojit návrh na schválení nižších než zákonných srážek.

Insolvenční zákon klade vysoké požadavky i na způsob doručení. Ustanovení § 80a InsZ ukládá povinnost osobám s datovou schránkou předkládat podání soudu pouze jejím prostřednictvím. Osoby se zřízenou datovou schránkou mohou zaslat své podání v listinné podobě pouze v odůvodněných případech (typicky v případě technické poruchy).

5.2.1. Sepisovatel návrhu na povolení oddlužení a insolvenčního návrhu

Další omezení ve formě návrhu na povolení oddlužení a insolvenčního návrhu zakotvuje ustanovení § 390a InsZ, které stanoví, že tento návrh jsou oprávněni sepsat a za dlužníka podat jen advokáti, notáři, soudní exekutoři, insolvenční správci nebo akreditované osoby, přičemž jedinou výjimku mají osoby s odpovídající odbornou kvalifikací. Zákonodárce vedla snaha omezit trh tzv. „oddlužovacích společností“, které poskytovaly dlužníkům často nekvalitní a neúplné informace a právní rady.⁹⁹ Přestože je jistě pro dlužníka velmi obtížné orientovat se v problematice oddlužení, nemyslím, že je zvolená forma regulace nejvhodnější.

I před zavedením povinného zastoupení dlužníka nebylo možné poskytovat právní služby v rozporu se zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Právní řád již obsahoval sankční mechanismy ochrany dlužníků před nekvalifikovaným poskytováním právních služeb, které jsou oprávněni poskytovat pouze advokáti. Advokátní přímus je v českém právním řádu omezen pouze na nejkomplikovanější procesní podání a jeho zavedení i pro podání, kterým se zahajuje řízení, je nesystémové.¹⁰⁰

I nadále mohou být dlužníci vystaveni tlaku pokoutníků. Jejich nekalé praktiky se mohou jen přesunout do jiné fáze řízení či mohou nést jiné označení, příkladem může být pomoc při shromažďování podkladů k přípravě insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení.¹⁰¹ Věta první ustanovení § 390a odst. 1 InsZ omezuje povinné zastoupení dlužníka

99 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>.

100 ŠUSTOVÁ, Jana. Advokátní přímus dnes a zítra. *Právní rozhledy*. 2014, č. 22, s. 763.

101 Podobné praktiky se již vyskytly, viz Česká justice. Pelikán kárně žaluje advokáta za to, že kryl oddlužovací agenturu. In: *ceska-justice.cz*. [online]. 26. 04. 2018 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/>

na zpracování a podání návrhu, a nebylo-li sjednáno jinak, jeho podáním zastoupení zaniká. Z dalšího textu uvedeného ustanovení lze dovodit, že zpracovatel návrhu je povinen s klientem absolvovat osobní schůzku, během které ho poučí o jeho právech a povinnostech v insolvenčním řízení. Klient by tedy měl být řádně informován o důsledcích podání návrhu, a to včetně rizika v podobě prohlášení konkursu na jeho majetek. Jelikož se povinné zákonné zastoupení na tuto poradu nevztahuje, případná absence nebo chybnost tohoto poučení nezakládá žádné procesní účinky. Dlužník má možnost pouze domáhat se náhrady škody způsobené informací nebo radou dle ustanovení § 2950 ObčZ.

Zpracovatel návrhu může za poskytnutí svých služeb účtovat zákonem stanovenou maximální odměnu. Insolvenční zákon vyjmenovává, co vše je v této odměně zahrnuto a uvádí mimo jiné i činnosti spojené s odstraněním vad návrhu. Podáním návrhu však zákonné zastoupení zaniká a zákon nikterak nereflektuje možnost, že dlužník je již zastoupen jiným subjektem.

Za další sporný bod vztahující se k odměně zpracovatele návrhu¹⁰² považuji způsob její úhrady. Zpracovatel návrhu může odměnu uplatnit pouze jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou v insolvenčním řízení ve lhůtě 30 dnů od rozhodnutí o úpadku dlužníka. Tím dochází k vyprazdňování majetkové podstaty a současně ke vzniku nejistoty, zda odměna bude vůbec, popř. kdy uhrazena. Jelikož se jedná o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, je možné, aby dlužník uhradil pohledávku kdykoliv sám, a to i před jejím samotným vznikem (podáním návrhu). V opačném případě se použije analogicky ustanovení § 305 odst. 2 InsZ a odměna zpracovatele návrhu bude uhrazena až po úhradě odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce, jejíž celková výše se odvíjí od počtu přezkoumaných pohledávek a délky řízení (někdy může být upřednostněno ještě běžné výživné či náhrada za zpracování znaleckého posudku). K uspokojení odměny zpracovatele návrhu může dojít v řádech měsíců, přestože dlužník plní řádně podmínky schváleného oddlužení.¹⁰³ V krajním případě nemusí

[2018/04/pelikan-karne-zaluje-advokata-za-ze-kryl-oddruzovaci-agenturu/](https://www.pelikan-karne-zaluje-advokata-za-ze-kryl-oddruzovaci-agenturu/).

102 Předmětem kritiky je i výše stanovené odměny, kdy je již v samotné důvodové zprávě uvedeno, že tzv. „oddružovací společnosti“ za svou neodbornou práci žádaly násobně vyšší částky. Například DVOŘÁKOVÁ, Veronika. Novinky v zahájení řízení o oddlužení a jejich praktické dopady na kvalifikované osoby. *Komorní listy*. 2018, č. 1, s. 10.

103 VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Přednostní pohledávky v oddlužení a jejich uspokojování – co soudce, to názor. In: *epravo.cz* [online]. 24. 11. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prednostni-pohledavky-v-oddluzeni-a-jejich-uspokojovani-co-soudce-to-nazor-106681.html>.

zpracovatel návrhu obdržet odměnu vůbec. Pokud je insolvenční řízení zastaveno, rozhodne insolvenční soud současně o odměně zpracovatele návrhu (soud bude vycházet ze samotného návrhu na povolení oddlužení) a jeho jediná možnost je postupovat cestou vykonávacího nebo exekučního řízení.¹⁰⁴ Zpracovatelé návrhů tedy jsou motivováni žádat po dlužníkovi úhradu své odměny mimo insolvenční řízení a dlužníci se nadále zadlužují, aby mohli podat návrh na povolení oddlužení.

Zpracovat návrh na povolení oddlužení však mohou vedle profesionálně odborně způsobilých osob i akreditované osoby, jejichž způsobilost ověřuje Ministerstvo spravedlnosti a k výkonu této činnosti uděluje akreditaci.¹⁰⁵ Tato akreditovaná osoba za sestavení a podání návrhu nemůže požadovat žádnou odměnu. Nabízí se otázka, proč by se dlužníci obraceli na někoho jiného, když Ministerstvo spravedlnosti garantuje, že akreditovaná osoba poskytne služby stejně kvalifikovaně a bez nároku na odměnu. Odpověď je nasnadě, počet osob ochotných poskytovat služby v oblasti oddlužení je nedostatek. Přestože došlo zdánlivě tzv. akreditační novelou (zejména omezením výše odměn zpracovatele návrhu) ke zpřístupnění oddlužení pro větší okruh osob, výrazně poklesl počet podaných návrhů na povolení oddlužení. K největšímu propadu došlo bezprostředně po nabytí účinnosti tzv. akreditační novely, nicméně přes následnou stabilizaci poklesl počet podaných návrhů na povolení oddlužení mezi roky 2017 a 2018 o 23 %.¹⁰⁶

104 DVOŘÁKOVÁ, Veronika. Novinky v zahájení řízení o oddlužení a jejich praktická dopady na kvalifikované osoby. *Komorní listy*. 2018, č. 1, s. 10.

105 Přejícná ustanovení stanovila období 12 měsíců od 01. 07. 2017, po které je možné poskytovat služby v oblasti oddlužení i bez akreditace za splnění podmínky, že ke dni 01. 07. 2017 nejméně po dobu 6 měsíců poskytovala právnícká osoba obdobné služby nepodnikatelským způsobem.

106 REDAKCE. Minulý měsíc bylo vyhlášeno 48 bankrotů obchodních společností, méně než v lednu. *Konkursní noviny*. 2018, č. 3, s. 32.

5.3. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

Insolvenční zákon vymezuje účinky spojené s rozhodnutím o úpadku v ustanovení § 109 a řadí mezi ně nemožnost uplatnit pohledávku jiným způsobem než přihláškou do insolvenčního řízení, možnost uplatnit a nově nabýt právo na uspokojení ze zajištění jen za podmínek stanovených v insolvenčním zákoně, zákaz provedení výkonu rozhodnutí a exekuce na majetek dlužníka nebo náležejícího do majetkové podstaty (doposud vymožené plnění je exekutor povinen vydat do majetkové podstaty) a nemožnost uplatnit dohodu věřitele a dlužníka dle ustanovení § 2 045 a násl. ObčZ. Dané ustanovení má primární účel uchovat majetkovou podstatu dlužníka, aby mohl být následně výtěžek z jejího zpeněžení rozdělen rovnoměrně mezi přihlášené věřitele a nedošlo k zvýhodnění jen jednoho z věřitelů. Z tohoto důvodu je také omezeno oprávnění dlužníka nakládat s majetkovou podstatou.¹⁰⁷

Výše uvedené účinky mohou být samy o sobě dostatečnou motivací k podání insolvenčního návrhu dlužníkem. Podání insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře může dlužníka lákat právě z důvodu nemožnosti provedení exekuce a posunutí dražby jeho nemovitých věcí. Je třeba zdůraznit, že se může jednat pouze o oddálení prodeje. Podání návrhu dlužníkovi negarantuje, že s ním bude úspěšný. Již samotným podáním návrhu na povolení oddlužení dává dlužník najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze zákonem stanovených způsobů, schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nemůže zabránit.¹⁰⁸

Provádění srážek ze svého příjmu v případě, že byl nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce, dlužník podáním insolvenčního návrhu také nezabrání. Přestože insolvenční zákon mlčí, insolvenční soudy zavedly následující praxi. Zaměstnavatel dlužníka má nadále provádět srážky ze mzdy a ty deponovat na zvláštním účtu do té doby, než je rozhodnuto o způsobu řešení úpadku. Bude-li prohlášen na majetek dlužníka konkurs nebo bude-li úpadek řešen oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, budou tyto deponované srážky náležet do majetkové podstaty. Pokud bude schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, jsou prováděny srážky z příjmu k rozdělení mezi věřitele až v měsíci v usnesení určeném. Záleží tedy na dlužníkovi, jestli deponovanou částku bude chtít použít jako mimořádnou splátku mezi věřitele, či nikoliv.¹⁰⁹

¹⁰⁷ § 111 InsZ

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 01. 2014, sp. zn. 29 NSCR 91/2013.

¹⁰⁹ FABIAN, Pavel. Mezery insolvenčního zákona v praxi, aneb co ani novela č. 64/2017 Sb. nevyřešila. *Konkursní noviny*. 2018, č. 1, s. 12-14.

5.4. Rozhodnutí o insolvenčním návrhu

Insolvenční soud musí bezprostředně po řádném podání insolvenčního návrhu (ve stanoveném formátu a stanoveným způsobem)¹¹⁰ posoudit jeho bezvadnost. V případě, že byl podán insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, tak ho insolvenční soud nejpozději do 7 dnů usnesením odmítne. Jestliže budou uvedené nedostatky pouze v zákonem požadovaných přílohách, stanoví insolvenční soud navrhovateli sedmidenní lhůtu k doplnění. Pokud nebude dodržena, insolvenční soud také přistoupí k odmítnutí návrhu. Navrhovatel není omezen v možnosti podání dalšího, tentokrát již bezvadného návrhu.

Insolvenční návrh může být dále odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost, rovněž v sedmidenní lhůtě. Insolvenční zákon vyjmenovává okolnosti, ze kterých je možné dovodit bezdůvodnost, v ustanovení § 128a odst. 2. Toto ustanovení má bránit dlužníky před šikanózními věřitelskými návrhy, mimo jiné tím, že umožňuje insolvenčnímu soudu uložit navrhovateli pokutu až do výše 500 000 Kč. K novému návrhu proti stejnému dlužníkovi podanému dříve než 6 měsíců od právní moci rozhodnutí o odmítnutí se nebude přihlížet.

Insolvenční soud insolvenční řízení zastaví pro nedostatek podmínek řízení, které nelze nebo se nepodaří odstranit. K zastavení insolvenčního řízení také dojde v případě zpětvzetí insolvenčního návrhu. Dlužník je chráněn před opětovným podáním návrhu totožným věřitelem po dobu 6 měsíců.

Jestliže je insolvenční návrh bezvadný, přistoupí insolvenční soud k posuzování, zda je dlužníkův úpadek osvědčen či nikoliv bezodkladně. Pokud byl insolvenční návrh podán dlužníkem, postačí osvědčení rozhodných skutečností údají v insolvenčním návrhu a jeho přílohách. Insolvenční soud o insolvenčním návrhu rozhodne nejpozději ve lhůtě 15 dní od jeho podání. V případě věřitelského návrhu musí mít dlužník možnost se k insolvenčnímu návrhu před rozhodnutím o úpadku vyjádřit, a jestliže je k prokázání sporných skutečností nutné dokazování, nařídí se jednání. Insolvenční soud je povinen činit kroky k rozhodnutí ve věci ve lhůtě 10 dní.

V případě, že dojde k osvědčení (popř. dokázání) úpadku dlužníka, přistoupí insolvenční soud k přijetí rozhodnutí o úpadku. Jestliže dlužník podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, rozhodne o něm insolvenční soud v jednom rozhodnutí.

¹¹⁰ V opačném případě se k insolvenčnímu návrhu nepřihlíží.

5.5. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční soud může o způsobu řešení úpadku rozhodnout již v rozhodnutí o úpadku (§ 148 InsZ). Jestliže podal dlužník návrh na povolení oddlužení, nebude svolávána schůze věřitelů a způsob řešení úpadku zvolí insolvenční soud.

K odmítnutí návrhu na povolení oddlužení může dojít v případech vymezených v ustanovení § 393 InsZ, které jsou obdobné s důvody pro odmítnutí insolvenčního návrhu a navíc jsou doplněny o další formální požadavky. Dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení dlužníka, může vzít dlužník zpět svůj návrh a insolvenční soud toto zpětvzetí vezme pouze na vědomí.

Oddlužení může být povoleno pouze na návrh dlužníka, který je k jeho podání oprávněn ve smyslu ustanovení § 389 InsZ, nesleduje nepoctivý záměr, jeho přístup k plnění povinností v oddlužení není lehkomyšlný nebo nedbalý a je zde předpoklad, že v případě povolení oddlužení bude dosaženo kvóty 30 % uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů (v případě souhlasu věřitelů může být tato hranice nižší). V opačném případě bude návrh na povolení oddlužení insolvenčním soudem zamítnut a na majetek dlužníka prohlášen konkurs, popř. insolvenční řízení zastaví. Insolvenční soud může řízení bez dalšího zastavit, za stejných okolností, jako v případě zrušení schváleného oddlužení.

Pokud nejsou dány důvody pro přijetí výše uvedených usnesení, insolvenční soud oddlužení povolí. Na povolení oddlužení navazuje rozhodnutí soudu o schváleném způsobu oddlužení. K možnostem věřitelů, jak toto rozhodnutí ovlivnit, jsem se věnovala již v části týkající se hlasovacího práva věřitelů. Je třeba zdůraznit, že nadále se nebude konat přezkumné jednání a schůze věřitelů, bude rozhodováno na základě zprávy insolvenčního správce pro oddlužení, kterou předloží spolu se zprávou o přezkumu dle ustanovení § 398a InsZ. Pokud proti zprávě insolvenčního správce nejsou podány věřiteli námitky (nebo jsou již projednány), vydá insolvenční soud rozhodnutí o schválení oddlužení jedním ze zákonných způsobů. Jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyjdou najevo (insolvenční správce může na tyto skutečnosti upozornit ve své zprávě pro oddlužení) skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, insolvenční soud vydá rozhodnutí o neschválení oddlužení (§ 405 InsZ).

5.5.1. Nepoctivý záměr dlužníka

Dobrodiní oddlužení by mělo být poskytnuto pouze čestným a férovým osobám, které nesledují tímto podáním nekalý cíl. Žádný z věřitelů by neměl být poškozen či záměrně

znevýhodněn. Výhodnost schválení oddlužení a následné odpuštění neuhrazených dluhů je nepopíratelně velmi lákavá a může svádět k zneužívání tohoto institutu. Insolvenční zákon se snaží bojovat proti těmto možným pokusům ustanovením § 395 odst. 1 písm. a), které řadí nepoctivý záměr dlužníka mezi důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Jelikož se jedná o klíčovou podmínku trvání schváleného oddlužení, je sledována poctivost dlužníka po celou dobu trvání insolvenčního řízení. Jedná se o ústřední princip oddlužení, insolvenční soud nesmí poskytovat ochranu před věřiteli podvodně jednajícím dlužníkům.¹¹¹

Na druhou stranu je pojem nepoctivého záměru dosti široký a jeho obsah musí být vyložen insolvenčním soudem, ten by měl brát na zřetel všechny okolnosti pro posouzení rozhodné. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon zvolil konstrukci generální klauzule, je na rozhodovací praxi insolvenčních soudů, jak jednání dlužníka posoudí.

Nepoctivost dlužníka můžeme spatřovat v široké škále jeho jednání, může být směřováno jak vůči věřitelům před zahájením insolvenčního řízení, tak v zatajování okolností zásadních pro posouzení splnění podmínek nezbytných pro schválení oddlužení. Není možné, aby insolvenční soudy přistupovaly ke všem případům a priori stejně a záleží vždy na posouzení všech okolností.¹¹²

Příkladem nepoctivého záměru dlužníka by mohlo být opakované podávání návrhu na povolení oddlužení u dlužníků, kteří již v minulosti oddlužením úspěšně prošli. Setrvalé podávání návrhu na povolení oddlužení svědčí o dlužníkově představě, že dluhy není třeba platit a že jakmile se znovu dostane do dluhové pasti, spoléhá na institut oddlužení. Dále insolvenční soudy za nepoctivý záměr dlužníka považují nezahrazené odsouzení za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy, ledaže dlužník prokáže opak.¹¹³ Je na dlužníkovi, aby přistupoval aktivně a doložil insolvenčnímu soudu výpis z rejstříku trestů. Soudy přesto při posuzování možného ovlivnění výsledku oddlužení nepoctivým záměrem musí zohledňovat i věk dlužníka, charakter trestu, výši způsobené škody či schopnost dlužníka uhradit zcela pohledávky nezajištěných věřitelů splátkovým kalendářem do 5 let.¹¹⁴ S ohledem i na další judikaturu soudů vyšších instancí je možné shrnout, že soudy přistupují k výkladu

111 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 04. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

112 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 01. 2014, sp. zn. 29 NSCR 8/2012.

113 KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s 42.

114 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 11. 2012, sp. zn. KSPH 38 INS 14400/2012, 1 VSPH 1446/2012-A-19.

pojmu nepoctivý záměr restriktivně, vždy podle individuálních okolností případu a ve prospěch dlužníka.¹¹⁵

115 SIGMUND, Adam. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 14. 07. 2016 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nepoctivy-zamer-v-sanacnich-formach-insolvencniho-rizeni?browser=mobi>.

6. Způsoby oddlužení

6.1. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

V případě, že insolvenční soud schválí oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, započne proces srovnatelný se zpeněžením majetkové podstaty v konkursu, přičemž samotný insolvenční zákon v ustanovení § 398 odkazuje k obdobnému použití ustanovení k němu se vztahujícím. Průběh je tedy možné shrnout tak, že insolvenční správce zpeněží majetek spadající do majetkové podstaty dlužníka stejně jako v případě konkursu a následně dojde k jeho jednorázovému rozdělení mezi zjištěné věřitele.

Z pohledu dlužníka se může oproti plnění splátkového kalendáře zdát, že tato forma oddlužení je pro něj méně výhodná, protože nedošlo k ochraně jeho majetku před zpeněžením (což může být jednou z motivací dlužníka k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení). Nemusí tomu však být vždy. Tato forma oddlužení je vhodná zejména pro ty dlužníky, jejichž pravidelný měsíční příjem nepostačuje k splnění podmínek nutných pro schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Příkladem mohou být některé profese, ve kterých je běžná nízká mzda spolu s vysokými cestovními náhradami, ze kterých však nemohou být prováděny zákonné srážky.¹¹⁶ Dispoziční oprávnění k majetku získanému po právní moci usnesení o schválení oddlužení má nadále dlužník, tj. nezpeněží se dlužníkovy mimořádné příjmy¹¹⁷ a nejsou prováděny srážky z jeho pravidelného příjmu. Toho může dlužník využít a v případě, že očekává v blízké budoucnosti mimořádný příjem, který by chtěl uchránit před zpeněžením, nebo výrazné navýšení svého příjmu, může s jeho nabytím vyčkat do nabytí právní moci usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Tím bude uchráněn jak před výkonem rozhodnutí, tak před zpeněžením v rámci insolvenčního řízení. V takovém případě by však bylo opět namístě zkoumat dlužníkův poctivý přístup k řešení jeho úpadkové situace.

Samotný průběh zpeněžení majetkové podstaty je upraven v ustanovení § 283 an. InsZ ve spojení s § 398 odst. 2 InsZ. O způsobu zpeněžení rozhoduje se souhlasem věřitelského výboru insolvenční správce. Na výběr má pouze z následujících variant: veřejná dražba, prodej movitých a nemovitých věcí podle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí, prodej majetku mimo dražbu a v dražbě provedené soudním exekutorem. Po zpeněžení majetku

¹¹⁶ § 277 odst. 2 OSŘ

¹¹⁷ Mezi tyto mimořádné příjmy patří například dědictví, ale i další hodnoty dle ustanovení § 412 odst. 1 písm. b InsZ. Výjimečně může dojít ke zpeněžení tohoto majetku v případě, že ho dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, a hodnoty získané z neúčinného právního jednání. Tento majetek označí insolvenční soud v usnesení, kterým schválil oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

insolvenční správce předloží podrobnou konečnou zprávu o průběhu zpeněžení včetně vyúčtování své odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčnímu soudu. Na rozdíl od zprávy o splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře obsahuje formulář konečné zprávy verze 2-b v oddíle D¹¹⁸ i podrobný rozpis částek určených k rozdělení mezi jednotlivé věřitele.

Insolvenční soud konečnou zprávu schválí usnesením. „*Pravomocným schválením konečné zprávy a vyúčtování se zakládá definitivní závěr jak o celkových příjmech (majetkové) podstaty, tak o výdajích souvisejících se správou majetkové podstaty i všech ostatních pohledávkách za majetkovou podstatou a pohledávkách jim na roveň postavených, které již správce uspokojil a které ještě uspokojit zbývá, jakož i o plnění poskytnutém zajištěným věřitelům.*“¹¹⁹ Po nabytí právní moci tohoto usnesení předloží insolvenční správce soudu návrh rozvrhového usnesení, ve kterém opětovně uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku. Insolvenční správce dále ve stanovené lhůtě rozdělí výtěžek zpeněžení mezi věřitele v souladu s usnesením o rozvrhu výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty a o řádném splnění rozvrhového usnesení informuje insolvenční soud. Ten následně vezme na vědomí splnění oddlužení a osvobodí dlužníka od placení dosud neuspokojených pohledávek. Insolvenční správce až nyní může vyplatit dlužníkovi případný přeplatek, který vznikl zpeněžením majetkové podstaty, dlužník tedy s vyplacením musí vyčkat i několik měsíců od zpeněžení.

6.2. Oddlužení plněním splátkového kalendáře

Vedle oddlužení zpeněžením majetkové podstaty upravuje insolvenční zákon i druhou variantu oddlužení, a to ve formě plnění splátkového kalendáře. Podstata tohoto způsobu oddlužení spočívá v tom, že po dobu 5 let jsou nezajištění věřitelé uspokojováni ze srážek z příjmu dlužníka v poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení odkazem na návrh distribučního schématu obsaženým ve zprávě pro oddlužení. V případě, že se do insolvenčního řízení přihlásili i věřitelé, kteří uplatnili pohledávku zajištěnou majetkem dlužníka, jsou uspokojováni přímo z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění.

Pro plynulý průběh splátkového kalendáře ukládá insolvenční zákon ve svém ustanovení § 412 dlužníkům celou řadu povinností, které musí plnit po celou dobu trvání

118 Aktuální podoba formuláře je vždy k dispozici na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. [online]. Dostupné z: www.justice.cz.

119 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2016, sp. zn. 29 NSCR 118/2016.

účinků schváleného oddlužení. Všechny povinnosti směřují k tomu, aby byly pohledávky věřitelů uspokojeny z co možná největší části a byly zajištěny měsíční splátky v zákonné výši. K tomu slouží mimo jiné povinnost dlužníka obstarat si přiměřený, maximálně transparentní příjem (co se zdroje i výše týká). Dlužník by měl informovat o všech změnách ve svých osobních nebo příjmových poměrech i o všem, co by mohlo průběh řízení ovlivnit. Dlužník dále nesmí upřednostňovat žádného z věřitelů a musí vydat mimořádně nabyté hodnoty ke zpeněžení (dědictví, dar a majetek, který neuvedl v seznamu majetku). Uvedené povinnosti by měl dlužník plnit primárně ve vztahu k insolvenčnímu správci, který na činnost dlužníka po dobu trvání účinku splátkového kalendáře dohlíží.

Obecně vymezené povinnosti může insolvenční soud upřesnit v usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo kdykoliv po celou dobu účinků splátkového kalendáře v rámci své dohlédací činnosti. Insolvenční soud může například uložit dlužníkovi, aby předložil přehled svých příjmů v dostatečném předstihu před lhůtou insolvenčního správce k předložení zprávy o plnění oddlužení. Jen tak může insolvenční správce zprávu připravit komplexně a zajistit správné provádění srážek z příjmu dlužníka.¹²⁰ Na druhou stranu insolvenční soudy mohou dlužníka zprostit povinnosti předkládat jim přehled příjmů a spoléhají pouze na insolvenčního správce, že vše řádně uvede ve zprávě o plnění oddlužení.¹²¹ Mám za to, že se tak soudy pokouší omezit administrativní zátěž, současně se ale zbavují možnosti kontroly výkonu funkce insolvenčního správce. Pokud totiž nemá insolvenční správce k dispozici přehled příjmů dlužníka při přípravě zprávy o plnění oddlužení (důvody mohou být různé), již nebude o tyto údaje zpráva dodatečně doplněna a zveřejněna v insolvenčním rejstříku.

Průběh splátkového kalendáře může insolvenční soud výrazně ovlivnit, i pokud uloží insolvenčnímu správci, aby použil měsíční splátky dlužníka přednostně jako deponaci pohledávky insolvenčního správce na zaplacení zálohy odměny a náhrady hotových výdajů v jiné výši, než je zákonný 6-násobek měsíční zálohy.¹²² Nezajištěný věřitel bez přednostního

120 Příkladem nelogického stanovení lhůt k plnění povinností je usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 03. 10. 2014, č. j. KSPL 27 INS 11370/2014-B-6. Insolvenční soud v bodě 6 ukládá správci povinnost předkládat zprávy o plnění oddlužení každých 12 měsíců a lhůtu k podání první zprávy stanoví k datu 03. 10. 2015. Dlužníci však mají povinnost předkládat přehled svých příjmů vždy k 15. březnu. Insolvenční správce tedy nemůže mít pro přípravu zprávy o plnění oddlužení potřebné podklady. Mnohem praktičtější by bylo, kdyby povinnost dlužníků předcházela té správce.

121 Například usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 08. 10. 2014, č. j. KSCB 25 INS 37726/2013-B-17.

122 Například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 09. 2015, č. j. KSPH 60 INS 11889/2014-B-23.

postavení tedy obdrží první splátku mnohem později. I bez tohoto zásahu soudu¹²³ se po nabytí účinnosti tzv. akreditační novely dočká nezajištěný věřitel splátky již v prvním měsíci splátkového kalendáře výjimečně. Výrazně přibýlo pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň, které jsou uspokojovány v následujícím pořadí.

Nejprve se uspokojují pohledávky insolvenčního správce, tj. odměna a náhrada hotových výdajů po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, poté do jeho schválení a z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek. Výše odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce je dána paušálně za každý započatý kalendářní měsíc,¹²⁴ dlužník tedy jejich celkovou výši při podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení zná pouze orientačně. Délka řízení do schválení oddlužení není pevně dána a může trvat i 12 měsíců.¹²⁵ Na druhou stranu doba účinku splátkového kalendáře je fixně stanovena na 60 měsíců a není možné ho přerušit či prodloužit. Splátkový kalendář se zkrátí pouze v případě, že jsou pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny ze 100 % dříve. V případě, že je insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu i částka odpovídající této dani. Insolvenční správce se může stát plátcem i v průběhu splátkového kalendáře, což může ovlivnit schopnost dlužníka uspokojit věřitele minimálně z 30 %.

Dále insolvenční správce uloží na zvláštním účtu z měsíčních splátek dlužníka částku, která odpovídá jeho odměně a náhradě hotových výdajů za dobu 6 měsíců v souladu s ustanovením § 38 odst. 6 InsZ a případně uhradí znalečné za jím zadaný znalecký posudek.¹²⁶ Až nyní přichází na řadu pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, kam spadá i běžné a dlužné výživné. S ohledem na výši pohledávek za majetkovou podstatou může být hrazeno běžné výživné i několik měsíců po zahájení splátkového kalendáře bez toho, aby dlužník v řízení porušoval některou ze svých povinností. Před nezajištěnými věřiteli je dále upokojena odměna sepisovatele insolvenčního návrhu a

123 Nesporně motivovaného snahou omezit výplaty odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce státem v případě zrušení oddlužení.

124 Viz § 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále jen „vyhláška o odměně insolvenčního správce“).

125 Například insolvenční řízení vedené Krajským soudem v Brně pod sp. zn. KSBR 31 INS 5916/2014.

126 Dle ustanovení § 398a odst. 2 InsZ insolvenční správce je povinnou přílohou zprávy pro oddlužení i znalecký posudek, jestliže je v majetkové podstatě nemovitá věc. Insolvenční správce musí znalecký posudek obstarat, i kdyby hodnota nemovité věci byla zjevně zanedbatelná.

náklady znaleckého posudku oceňujícího nezajištěný majetek vyžádaný od soudního exekutora dle § 43 odst. 3 InsZ.

Při sestavení výše uvedeného pořadí jsem použila analogicky § 305 odst. 2 InsZ, jelikož insolvenční zákon zvláštní úpravu vztahující se k oddlužení neobsahuje. Do nabytí účinnosti tzv. akreditační novely bylo výživné hrazeno již po odměně a náhradě hotových výdajů insolvenčního správce a tato pohledávka byla uhrazena dříve. Insolvenční soudy si jsou tohoto paradoxu vědomy, a proto v usneseních o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře zavazují insolvenčního správce, aby hradili pohledávky v jiném než mnou uvedeném pořadí.¹²⁷ Insolvenční soudy upřednostňují pohledávky na běžném výživném, k čemuž je vedou morální důvody, nicméně je žádoucí, aby pořadí pohledávek bylo jednotné a v souladu s textem zákona. Insolvenční soudy v odůvodnění svých rozhodnutí neuvádějí, proč se odchýlily od ustanovení § 168 a § 169 InsZ.

6.2.1. Srážky z příjmu dlužníka

Nezbytnou součástí rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je označení příjmů, ze kterých má dlužník po dobu 5 let platit nezajištěným věřitelům částku ze svého příjmu v rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Insolvenční zákon zde odkazuje na OSŘ, který stanoví, že dlužníkovi nesmí být sražena tzv. nezabavitelná částka.¹²⁸

Výpočet srážky z příjmu se provádí z čisté mzdy,¹²⁹ jejíž součástí není daňový bonus. Vrchní soud v Praze k problematice daňového bonusu uvádí: „*Daňový bonus není součástí záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, ale je zvláštním plněním poskytovaným poplatníkům státem.*“¹³⁰ a dále rozvádí, že daňový bonus má charakter mimořádného příjmu podle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ. Dlužníci musí celý daňový bonus vydat do majetkové podstaty a ten nebude podléhat pravidlům pro výpočet exekučních srážek ze mzdy.

127 Například usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 09. 02. 2018, č. j. KSOS 34 INS 18084/2017-B-6 nebo usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. 07. 2018, č. j. KSPH 67 INS 5058/2018-B-4.

128 Její výpočet je stanoven každoročně nařízením Vlády České republiky a orientačně je možné ji vypočítat pomocí kalkulatoru zveřejněnému na stránkách Ministerstva spravedlnosti. [online]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>.

129 § 277 odst. 1 OSŘ

130 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 03. 2013, sp. zn. MSPH 93 INS 19653/2011, 1 VSPH 241/2013-B-50.

Mzda není jediným příjmem dlužníka podléhajícím zákonným srážkám. Jiné příjmy jsou vyjmenovány v ustanovení § 299 OSŘ, jehož znění bylo rozšířeno novelou zákona č. 164/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ten mezi tyto tzv. „jiné příjmy“ zařadil i odměnu z dohody o provedení práce. Do účinnosti této novely nebyly z odměny z této dohody prováděny srážky, ale byla postihována celá, což znevýhodňovalo sociálně slabé osoby, pro které byla dohoda o provedené práci jediným možným výdělkem.¹³¹

Vzhledem k široké škále příjmů, které podléhají srážkám, je možné, že dlužník bude mít současně příjmů více. Dlužník má vždy bez ohledu na celkovou výši svého příjmu nárok pouze na jednu tzv. nezabavitelnou částku a je potřebné stanovit mechanismus provádění srážek z jednotlivých příjmů vždy tak, aby dlužník tuto částku obdržel co nejdříve, mohl uspokojovat své životní potřeby a současně nedošlo k poškození věřitelů. OSŘ ukládá přímo soudu, aby stanovil jednotlivým plátcům mzdy, jakou část nezabavitelné částky nemají srážet, a nechává na soudu kontrolu celkové výše sražené částky.

Mám za to, že uvedený postup není pro insolvenční řízení vhodný. Insolvenční soudy mohou i bez návrhu měnit rozhodnutí o schváleném oddlužení v případě, že se podstatně změnilo okolnosti mající vliv na stanovení měsíčních splátek. Takové rozhodnutí i přes snahu soudu nemusí být vydáno v dostatečném předstihu, aby mohl plátce mzdy dlužníka včas zareagovat a změnit způsob provádění srážek. Může se tedy stát, že dlužníkovi je vyplacena vyšší než nezabavitelná částka, kterou nevydá insolvenčnímu správci k rozdělení mezi věřitele. Pokud bude oddlužení úspěšně ukončeno a dlužník bude osvobozen od placení zbývajících pohledávek, budou věřitelé o tuto částku ochuzeni.

Z tohoto důvodu je žádoucí, aby byl způsob provádění srážek při souběhu více příjmů dlužníka stanoven ještě před tím, než daná situace nastane. Je tomu tak pouze v případě, že má dlužník současně více příjmů již v době schvalování oddlužení plněním splátkového kalendáře, a kdyby dlužník měnil plátce příjmů v jeho průběhu, může se z původního usnesení při výpočtu nezabavitelné částky vycházet. Situaci také komplikuje skutečnost, že insolvenční soud a správce se o novém příjmu dlužníka dozvídají přímo od něj. I když mezi dlužníkovy povinnosti patří informovat insolvenční soud i správce o změně svých příjmů, může se stát, že bude mít dlužník časovou prodlevu, nebo se dokonce příjem pokusí zatajit.

131 FLAM, Jiří. Zákon č. 164/2015 Sb. – novela občanského soudního řádu a exekučního řádu. *Komorní listy*. 2015, č. 3, s. 21.

Pro správné určení, jakou část nezabavitelné částky nemají jednotliví plátcí mzdy srážet, musí insolvenční soud znát jejich přibližnou výši. Pokud totiž stanoví jednomu z plátců, aby prováděl z příjmu dlužníka srážku se zohledněním nezabavitelné částky a druhému bez jejího zohlednění, nemusí dlužník vždy obdržet pouze nezabavitelnou částku.¹³² I přes uvedené nedostatky se jedná o nejpraktičtější možnost, kterou insolvenční soud má na výběr. Dlužník obdrží svou nezabavitelnou částku co možná nejrychleji a nemá dodatečné povinnosti v podobě měsíčního předkládání potvrzení o svých příjmech insolvenčnímu správci. Insolvenční soud by totiž dále mohl stanovit plátcům mzdy, aby zasílali celý čistý příjem dlužníka na účet majetkové podstaty¹³³ a ponechat na insolvenčním správci, aby vypočetl nezabavitelnou částku, nebo oba přístupy zkombinovat. Jeden z plátců příjmu by provedl srážku z dlužníkovy příjmu se zohledněním nezabavitelné částky a druhý by zaslal celý příjem na účet majetkové podstaty.¹³⁴ V obou případech by byla vyplacena nezabavitelná částka dlužníkovi se zpožděním a usnesení jsou v přímém rozporu s kogentním ustanovením § 297 a 298 OSŘ.

6.2.2. Srážky z příjmu podnikatele

Možné příjmy dlužníka nejsou omezeny jen na příjmy ze závislé činnosti, ale dlužník může být i osobou samostatně výdělečně činnou. Insolvenční soud v usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře uloží přímo dlužníkovi, aby prováděl ze svého podnikatelského příjmu srážky a ty poukazoval na účet majetkové podstaty k rozdělení mezi nezajištěné věřitele. Součástí rozhodnutí by měl být i podrobný postup k výpočtu této srážky, pouhý odkaz na insolvenční zákon je totiž nedostatečný. Insolvenční zákon sám problematiku provádění srážek z příjmu neřeší a pouze odkazuje na ustanovení OSŘ. Nicméně při uplatnění v praxi není patrné, zda se má postupovat podle ustanovení vztahujících se ke srážkám ze

132 Dlužník má dva plátce příjmu a nemá žádnou vyživovanou osobu. Dlužník měl čistou mzdu u plátce příjmu A v lednu 2017 ve výši 10 000 Kč, zaměstnavatel mu zohlednil při výpočtu celou nezabavitelnou částku a vyplatil mu 7 438 Kč. Dlužník měl dále odměnu z dohody o provedení práce u plátce příjmu B v lednu 2017 ve výši 2 000 Kč. Plátce příjmu B nezohlednil nezabavitelnou částku a vyplatil mu částku 668 Kč. Dlužník tedy obdržel nezabavitelnou částku ve stejné výši, jako by měl příjem pouze od jednoho zaměstnavatele. V případě, že by byla čistá mzda dlužníka u plátce příjmu A vyšší (například 20 000 Kč) obdržel by celou nezabavitelnou částku již od plátce příjmu A plátce příjmu B by mu již neměl vyplatit nic.

133 Například usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 07. 2016, č. j. KSBR 39 INS 30182/ 2015-B-11.

134 Například usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 05. 04 2018, č. j. KSUL 43 INS 30444/2015-B-31.

mzdy, tj. těm, na které InsZ odkazuje v poznámce pod čarou (přestože podnikatelský příjem zjevně mzdou není), nebo analogicky k příkázáním pohledávky (jako by tomu bylo v případě vykonávacího řízení).¹³⁵ Insolvenční soudy se s problematikou musí vypořádat individuálně, přičemž pouhé konstatování, že: „*Způsob výpočtu částky, která tvoří nezabavitelnou část příjmu, je stanoven občanským soudním řádem a dalšími právními předpisy.*“¹³⁶ je nedostatečné.

Jednotlivé insolvenční soudy se přiklání k jedné z výše uvedených variant, kterou svými dalšími pokyny modifikují.¹³⁷ Při výběru by měl insolvenční soud mít na paměti rovnost dlužníků podnikatelů a nepodnikatelů, všichni by měli každý měsíc obdržet přesně svou nezabavitelnou částku. Tak tomu je v případě, když se na čistý podnikatelský příjem dlužníka pohlíží jako na čistou mzdu a je z něj vypočítána nezabavitelná srážka postupem dle ustanovení § 279 OSŘ. Oproti jiným variantám jsou při výpočtu srážky zohledněny skutečné výdaje dlužníka spojené s podnikáním, což ho na rozdíl od ostatních možností podporuje v pokračování této činnosti, ale současně mu ukládá další povinnosti v podobě vedení účetnictví nebo daňové evidence. Při výpočtu není možné zohledňovat paušální výdaje, které jsou z podstaty věci nižší než výdaje reálně vynaložené, tím by byli podnikatelé oproti ostatním dlužníkům nepřiměřeně zvýhodněni.

Vzhledem k nepravidelnému příjmu dlužníka mu insolvenční soud uloží, aby na účet majetkové podstaty zasílal zálohy na srážky, které jsou po ukončení účetního období zúčtovány insolvenčním správcem. Insolvenční správce tedy od dlužníka obdrží doklady o veškerých příjmech a výdajích (musí vyhodnotit, zda jsou účelně vynaloženými výdaji na uskutečnění, zajištění a udržení zdanitelných příjmů), vypočte zákonné srážky a ty odečte od již provedených záloh. Přestože insolvenční soud vychází při stanovení záloh z reálných předpokladů, může vzniknout přeplatek i nedoplatek. Pokud vznikne nedoplatek, je v zájmu dlužníka, který měl o svém příjmu průběžný přehled, aby ho vyrovnal. V opačném případě ale insolvenční správce již zálohy rozdělil mezi nezajištěné věřitele.¹³⁸

135 VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *epravo.cz* [online]. 13. 10. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>.

136 Usnesení Krajského soud v Praze ze dne 10. 02. 2015, č. j. KSPH 71 INS 27608/2014-B-8.

137 JIRMÁSEK, Tomáš. Oddlužení podnikatelů – provádění srážek. In: *epravo.cz* [online]. 29. 09. 2014 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadeni-srazek-95269.html>.

138 Například usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 05. 2016, č. j. KSPL 65 INS 30705/2015-B-7.

Zdánlivě přehlednějším způsobem provádění srážek z podnikatelského příjmu dlužníka je postup dle ustanovení § 318 OSŘ, který stanoví, že jsou z tří pětín postihovány jeho pohledávky vzniklé při podnikatelské činnosti. Dlužník by tedy ze všech svých příjmů měl provádět srážky bez zohlednění svých reálných nákladů či počtu vyživovaných osob. Dlužníkovi odpadá povinnost vést si podrobné údaje o svých výdajích a není motivován k jejich umělému navyšování, nicméně mu na ně a svou výživu zbývá pouze 40 % tržeb. V některých oborech (např. stavebnictví) jsou skutečné výdaje vyšší a není možné je snížit. Dlužníkovi nezbývá než svou podnikatelskou činnost ukončit. Insolvenční soudy si jsou uvedeného vědomy, a proto mnohdy stanoví jako základ výpočtu čistý příjem dlužníka,¹³⁹ k eliminaci problémů s jejím určením tedy nedojde.

Závažnost nastíněného problému shledávám v tom, že dlužníková výše srážky předem nevyplyvá z jasně daného právního předpisu, se kterým by se dlužník mohl seznámit již v době, kdy zvažuje podání návrhu na povolení oddlužení. Výše srážek z podnikatelského příjmu se liší dle zvoleného způsobu výpočtu, a tudíž nelze v hraničních případech předem určit, zda dlužník splňuje podmínky pro schválení oddlužení a nechybí-li předpoklad uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně ve výši 30 %. Dochází tak k ohrožení principu právní jistoty a předvídatelnosti soudních rozhodnutí, čemuž by šlo předejít zákonnou úpravou provádění srážek z příjmu podnikatele v insolvenčním zákoně. Dlužník se může pokusit vyhnout potížím spojeným s prováděním srážek z příjmu a požádat již v návrhu na povolení oddlužení o stanovení jiných než zákonných srážek. Výjimky pro posuzování této žádost však insolvenční zákon nezná.

Před obdobný problém jsou postaveni i dlužníci, kteří mají příjem od zahraničního plátce mzdy. Dlužníci sami zasílají zálohu ze svého příjmu na účet majetkové podstaty a insolvenční správce po předložení výplatních pásek porovná výši zákonných srážek a provedených záloh.¹⁴⁰ Při výpočtu srážky však nejsou nikterak reflektovány možné dlužníkovy vyšší náklady na dosažení tohoto příjmu. Pokud dlužník nesplňuje podmínky pro stanovení nižších než zákonných srážek či jeho žádosti nebylo insolvenčním soudem vyhověno, je dlužník nucen ukončit svůj pracovní poměr v zahraničí a zaměstnat se v České republice, čímž může dojít k poklesu jeho příjmů. Jedinou možností pro dlužníka je přesvědčit věřitele, aby souhlasili s nižším uspokojením svých pohledávek, než je potřebná hranice pro

¹³⁹ Například usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 01. 2018, č. j. KSUL 71 INS 11046/2014-B-28.

¹⁴⁰ Například usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 06. 2016, č. j. KSCB 41 INS 31205/2015-B-6.

schválení žádosti o nižší než zákonné srážky. Mám za to, že by insolvenční zákon měl k zahraničnímu příjmu přistupovat podobně jako k podnikatelskému příjmu dlužníka a podrobně upravit způsob výpočtu zákonné srážky, který by zohlednil vyšší náklady na dosažení tohoto příjmu a motivoval dlužníky k co možná nejvyššímu výdělku.

6.2.3. Nižší než zákonem stanovené srážky z příjmu dlužníka

Insolvenční soud může na žádost dlužníka stanovit nižší než zákonné srážky z příjmu, přičemž tato žádost je již součástí návrhu na povolení oddlužení. Tím, že akreditační novelou došlo k přesunutí projednání předpokladu plnění věřitelům při realizovaných způsobech oddlužení ze schůze věřitelů konané u insolvenčního soudu na jednání s insolvenčním správcem, došlo současně i k prodloužení lhůty k předložení žádosti dlužníka o snížení srážek, a to až k termínu konání tohoto jednání. V ustanovení § 398 InsZ nejsou uvedeny žádné výjimky a k opožděné žádosti nemá insolvenční soud přihlížet.

Vrchní soud v Praze však při posuzování opožděné žádosti vycházel z ustanovení § 407 odst. 3 InsZ a své rozhodnutí odůvodnil: „*Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře ale není nezměnitelné, je vydáváno s klauzulí změněných poměrů (rebus sic stantibus). Je tomu tak proto, že v průběhu plnění splátkového kalendáře může dojít k podstatné změně poměrů dlužníka oproti těm, které tu byly v době schválení tohoto způsobu oddlužení. Proto v případě, že by se v průběhu dalšího řízení podstatně změnila okolnosti, které byly rozhodující pro výši a další trvání stanovených měsíčních splátek, může soud i bez návrhu rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře změnit (§ 407 odst. 3 InsZ).*“¹⁴¹ V navazujícím rozhodnutí Vrchní soud v Praze dále svou myšlenku rozvinul a uvedl: „*Smyslem institutu nižších splátek je zabránit - za předpokladu uspokojení minimálně 50 % pohledávek nezajištěných věřitelů - tomu, aby se dlužník ocitl vysokými splátkami v neřešitelné sociální situaci, hrozící jeho dalším - i pro věřitele nežádoucím - zadlužením, které by ve výsledku (vznikem dalších peněžitých závazků – viz § 418 odst. 1 písm. c/ a odst. 2 IZ) mohlo vést k neúspěchu oddlužení a jeho přeměně v konkurs.*“¹⁴² Insolvenční soud tedy v případě, že došlo k zásadní změně poměrů dlužníka, může i bez jeho návrhu snížit měsíční

141 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 06. 2013, sp. zn. KSUL 43 INS 14093/2010, 3 VSPH 767/2012-B-37.

142 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 01. 2014, sp. zn. KSUL 43 INS 14093/2010, 3 VSPH 1718/2013-B-58.

srážky. Změnu svých osobních nebo majetkových poměrů by měl tvrdit a prokázat dlužník, příkladem může být ztráta životního partnera či zhoršení zdravotního stavu.¹⁴³

Insolvenční soud návrhu dlužníka vyhoví, pouze pokud dojde k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně ve výši 50 %. Nižší míra uspokojení je možná pouze s výslovným souhlasem věřitelů. Dlužník již v samotném návrhu uvede výši měsíční splátky, přičemž soud není jeho návrhem nikterak vázán a je na jeho posouzení, jakým způsobem určí výše měsíční splátky. Insolvenční soud může například stanovit fixní měsíční splátky,¹⁴⁴ ponížit zákonnou srážku o danou částku,¹⁴⁵ stanovit maximální možnou měsíční splátku,¹⁴⁶ či dokonce stanovit minimální možnou měsíční splátku.¹⁴⁷ Výhodou první uvedené varianty je jistota uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně z 50 %. Nicméně v případě, že dojde k přechodnému snížení příjmů dlužníka, není nijak garantováno, že v daném měsíci obdrží svou nezabavitelnou částku. Při aplikaci druhé a třetí varianty může být ohroženo uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně z 50 %, ale dlužník vždy obdrží alespoň svou nezabavitelnou částku. Další výhodou třetí varianty je zachování dlužníkovy motivace k dosahování co možná nejvyššího výdělku, a proto bych se přiklonila k jejímu užívání. V případě poslední varianty je uloženo plátcí mzdy, aby prováděl zákonné srážky, a to v minimální výši. Tím je zajištěno, že pohledávky věřitelů budou řádně uspokojeny, nicméně se jedná o stanovení vyšších než zákonných srážek.¹⁴⁸ S ohledem na smysl ustanovení vztahujícím se k jiným než zákonným srážkám je uvedené nepřípustné.

Insolvenční soud dále při posuzování žádosti dlužníka o stanovení nižších než zákonných srážek přihlédne k důvodům, které vedly k dlužníkovu úpadku, k celkové výši dlužníkových závazků, k dosavadní a očekávané výši dlužníkových příjmů, k opatřením, které dlužník činil k zachování a zvýšení svých příjmů a ke snížení svých příjmů a k doporučení věřitelů.¹⁴⁹ Uvedená kritéria nejsou matematicky ověřitelná jako dlužníkem nabídnutá výše

143 JIRMÁSEK, Tomáš. Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu. In: *epravo.cz* [online]. 03. 11. 2014 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>.

144 Například usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 08. 2014, č. j. MSPH 96 INS 28692/2013-B-10.

145 Například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 07. 2015, č. j. KSPH 61 INS 641/2015-B-10.

146 Například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2015, č. j. KSPH 62 INS 10308/2015-B-13.

147 Například usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 04. 2016, č. j. MSPH 76 INS 191/2016-B-12.

148 Stanovení jiné výše měsíčních splátek se aktivuje pouze v případě, že zákonná srážka bude nižší než ta, která by zaručila uspokojení pohledávek věřitelů v potřebné výši. Již při schvalování usnesení o schválení oddlužení se kalkuluje s tím, že dlužník nebude podmínky schváleného oddlužení splňovat.

149 § 398 odst. 4 InsZ

měsíčních splátek k rozdělení mezi věřitele a při jejich hodnocení záleží na posouzení insolvenčního soudu, který by měl mít za tímto účelem k dispozici i nezávazné vyjádření insolvenčního správce.

6.2.4. Plnění splátkového kalendáře v oddlužení třetí osobou

Pohledávky nezajištěných věřitelů mohou být v oddlužení plněním splátkového kalendáře hrazeny nejen ze srážek z příjmu dlužníka, ale také z daru nebo důchodu, který dlužník obdrží od třetí osoby. Insolvenční zákon s uzavřením darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu výslovně počítá pouze v ustanovení § 392 odst. 3, písemná smlouva s úředně ověřenými podpisy má tvořit přílohu návrhu na povolení oddlužení. Dlužníci však smlouvy, ve kterých se třetí osoby zavazují měsíčně poskytovat dlužníkovi částku za účelem splnění oddlužení, předkládají insolvenčnímu soudu i po dobu účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to pokud dojde v jeho průběhu k poklesu předpokladu uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů pod 30 %. Díky tomuto institutu může oddlužení plněním splátkového kalendáře plynule pokračovat, přestože došlo k razantnímu poklesu příjmu dlužníka.

Vrchní soudy dospěly po názorovém vývoji k závěru, že není nepoctivým záměrem dlužníka, pokud vedle daru nemá i jiný postižitelný příjem.¹⁵⁰ Při jeho posuzování je dle mého názoru nadále potřeba mít na mysli povinnost dlužníka zakotvenou v ustanovení § 412 odst. 1 a) InsZ a zvážit důvody, proč dlužník dosahuje pouze příjmu, ze kterého není možné provádět zákonné srážky. Je pochopitelné, že dospělé děti přispívají svému nemocnému otci, pobírajícímu pouze invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Na druhou stranu dlouhodobě nezaměstnaný dlužník, v minulosti vyřazený z evidence uchazečů o zaměstnání Úřadu práce České republiky ze sankčních důvodů by měl pro vyvrácení nejistoty ohledně svého poctivého záměru doložit snahu o dosažení odpovídajícího příjmu, například potvrzení o svých účastech na pohovorech. V opačném případě může vyvstat pochybnost, jestli darovací smlouva není pouze záminkou pro výplatu odměny za vykonanou práci bez uzavření pracovní smlouvy nebo pro zahraniční příjem dlužníka, který před insolvenčním správcem zatajil. Vrchní soud v Olomouci se uvedenému pokouší předejít tím, že vyžaduje doložení příjmu dárce, čímž podmiňuje schválení

150 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 20. 02. 2013, sp. zn. KSBR 45 INS 28208/2012, 3 VSOL 970/2012-A-9 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 04. 2015, sp. zn. MSPH 98 INS 27868/2014, 3 VSPH 182/2015-A-16.

oddlužení.¹⁵¹ Vrchní soud v Praze na toto rezignuje a zastává postoj, že není úkolem insolvenčního soudu osvědčovat schopnost třetí osoby dostát svému závazku.¹⁵²

K opětovnému posuzování poctivého záměru dlužníka dojde v případě, že nebude z darovací smlouvy, byť pouze částečně, plněno. Vrchní soud v Olomouci¹⁵³ uzavřel, že z pouhého ukončení plnění z darovací smlouvy dárce není možné nepoctivý záměr dlužníka vyvozovat. K danému názoru se rovněž přikláním, důvody ukončení plnění mohou být různé a ne vždy je v možnostech dlužníka dárce přimět, aby pokračoval v poskytování daru.

Při zvažování případného nepoctivého záměru dlužníka je třeba zohlednit všechny okolnosti, které k ukončení plnění vedly. Je třeba odlišovat situace, které dlužník nezapříčinil, a přestože již není obdarováván, zůstává zachován předpoklad uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů nad 30 %. Dlužník tohoto dosáhne tím, že nahradí chybějící příjem jiným, ať novou darovací smlouvou nebo navýšením svých příjmů ze závislé činnosti. Motivace dárce k ukončení plnění z darovací smlouvy jsou různé. Buď není objektivně schopen svůj závazek plnit (například z důvodu zhoršení zdravotního stavu), nebo od svého původního záměru podporovat dlužníka upustil (mohlo například dojít ke zhoršení vzájemných osobních vztahů). Ani jedno není možné dávat k tíži dlužníka.

Opačná situace nastane, pokud přestane být dar poskytován po vzájemné domluvě dárce s dlužníkem. Dlužník může již uzavřít darovací smlouvu s vědomím, že nikdy nebude započato s plněním, protože je obeznámen s majetkovými poměry dárce a ví, že s potřebnou částkou nedisponuje. Jediným účelem uzavření darovací smlouvy je splnění podmínek pro schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře a odvrácení zpeněžení majetkové podstaty. Dále může být upuštěno od poskytování daru v případě, že je zjevné, že dlužník uspokojí pohledávky nezajištěných věřitelů z více než 30 % a má důvodnou obavu, aby nedopatřením neuhradil věřitelům více, než je nezbytně nutné. Pokud se insolvenčnímu soudu uvedený nebo obdobný úmysl podaří identifikovat, je na místě schválené oddlužení zrušit. Vrchní soud v Olomouci¹⁵⁴ shledal, že důvodem pro zrušení oddlužení je nahodilé mimořádné

151 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 08. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 23002/2014, 1 VSOL 16/2015-A-19.

152 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 09. 2014, sp. zn. KSLB 54 INS 30768/2013, 3 VSPH 1464/2014-B-11.

153 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. KSOS 38 INS 6698/2009, 3 VSOL 701/2011-B-44.

154 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. srpna 2016, sp. zn. KSBR 27 INS 25983/2012, 4 VSOL 868/2016-B-45.

plnění dlužníka bez doložení zdroje příjmů, zasílané přesně v takové výši, aby byly pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny přesně z 30 %.¹⁵⁵

Dosud jsem se věnovala plněním od třetích osob periodicky se opakujícím, dlužníci ale také uzavírají smlouvy s jednorázovým plněním. Přestože se může zdát, že přítomnost nepoctivého záměru je v těchto řízeních snáze prokazatelná, nemyslím, že tomu tak je. Například dlužník po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek věřitelů zjistí, že se do insolvenčního řízení opomněli přihlásit všichni věřitelé a výše pohledávek k uspokojení klesla natolik, že s pomocí třetí osoby je schopen všechny pohledávky uspokojit najednou. Dlužník bude osvobozen od placení pohledávek, včetně těch, které věřitelé do řízení nepřihlásili a současně nebude muset hradit odměnu insolvenčního správce a náhradu jeho hotových výdajů. To, že dlužník již při podávání návrhu na povolení oddlužení kalkulovat s tím, že se všichni věřitelé do insolvenčního řízení nepřihlásí (obzvláště pokud některý z věřitelů je fyzická osoba neznalá insolvenčního práva), je zcela neprokazatelné.

6.3. Kombinace obou způsobů oddlužení

Třetím v insolvenčním zákoně zakotveným způsobem oddlužení je oddlužení plněním splátkového kalendáře za současného zpeněžení majetkové podstaty nebo její části. Insolvenční soud v usnesení o schválení oddlužení kombinujícím oba způsoby oddlužení uloží dlužníkovi, aby platil po dobu 5 let nezajištěným věřitelům srážky ze svého příjmu, a současně označí majetek určený ke zpeněžení insolvenčním správcem.

Insolvenční soudy ke schvalování oddlužení kombinací přistupovaly již před účinností tzv. akreditační novely, která ji výslovně do insolvenčního zákona vložila. Vycházely přitom z přesvědčení, že je možné se k této možnosti uchýlit ve výjimečných případech, ve kterých je v zájmu dlužníka doplnit ekonomickou nabídku věřitelům tvořenou pouze srážkami z příjmu i o výtěžek zpeněžení majetkové podstaty nebo jeho části. K uvedenému bylo možné přistoupit pouze se souhlasem dlužníka, jemuž umožňovala splnit podmínky pro schválení oddlužení a vyhnout se tak negativům spojených s prohlášením konkursu na jeho majetek.¹⁵⁶

Princip dobrovolnosti oddlužení kombinací obou způsobů oddlužení zůstal zachován a i nadále je možné takto oddlužení schválit pouze na návrh insolvenčního správce s výslovným

¹⁵⁵ ŘEHÁČEK, Oldřich. Dar (nedar) v procesu oddlužení dle insolvenčního zákona. In: *epravo.cz* [online]. 14. 12. 2015 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dar-nedar-v-procesu-oddluzeni-dle-insolvenčního-zákona-99788.html>.

¹⁵⁶ Například usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. KSHK 45 INS 22049/2011, 1 VSPH 1533/2012-B-23.

souhlasem dlužníka.¹⁵⁷ Dlužník bude s návrhem insolvenčního správce souhlasit pouze v případech, kdy jednotlivé způsoby nebudou samostatně postačovat ke schválení oddlužení. Insolvenční zákon předpokládá, že nejprve tento způsob oddlužení navrhne insolvenční správce, který má k dispozici potřebné podklady k provedení propočtu všech variant oddlužení a s tímto návrhem udělí dlužník souhlas. V praxi tomu tak být nemusí a dlužník může udělit souhlas již v návrhu na povolení oddlužení, aby mohlo být oddlužení povoleno. Na druhou stranu není časově limitován a stačí, když souhlas insolvenční soud obdrží do vydání rozhodnutí o schválení oddlužení.

Z textu zákona dále nevyplývá, jestli může dlužník souhlasit se zpeněžením pouze části majetkové podstaty. Jelikož mu oddlužení kombinací způsobů oddlužení nemůže být vnuceno a je v jeho zájmu navrhnout ke zpeněžení majetek v dostatečné hodnotě, mám za to, že je možné, aby v souhlasu dlužník uvedl jen některé konkrétní položky ke zpeněžení. Toho by mohli využít dlužníci podnikatelé. Při zpeněžení majetkové podstaty totiž nejsou z majetkové podstaty vyloučeny věci sloužící k podnikání (jak tomu je ve vykonávacím řízení).¹⁵⁸ Jejich prodejem bude dlužník zbaven možnosti pokračovat ve své podnikatelské činnosti a tím i dosavadní obživy.

157 § 398 odst. 1 InsZ

158 § 207 odst. 1 InsZ

7. Skončení oddlužení

Bez ohledu na zvolený způsob oddlužení může být ukončeno pouze rozhodnutím insolvenčního soudu. Insolvenční soud s přihlédnutím k dlužníkovu plnění podmínek schváleného oddlužení buď vezme usnesením na vědomí splnění oddlužení, nebo schválené oddlužení zruší.

Insolvenční zákon nestanoví žádný postup, jestliže dlužník v průběhu insolvenčního řízení zemře. Insolvenční soud přiměřeně použije ustanovení § 107 odst. 5 OSŘ¹⁵⁹ a řízení zastaví, právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení skončí. Současně rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští ho funkce.¹⁶⁰ „Uvedený závěr se přitom uplatní i tehdy, zemře-li v průběhu oddlužení jeden z manželů, kteří podali společný insolvenční návrh; jeho smrtí totiž dochází k zániku podmínek pro společné řízení řešící úpadek manželů (zanikla právní fikce jediného dlužníka) a k zániku společného jmění manželů, jež musí vypořádat pozůstalostní soud v rámci pozůstalostního řízení (nadále zde není jediná majetková podstata, ale podstaty dvě). Za této situace ovšem nelze - s přihlédnutím k úpravě dědického řízení od 1.1.2014 - ve společném oddlužení manželů pokračovat a je na místě insolvenční řízení (vedené proti manželům coby jedinému dlužníku) zastavit.“¹⁶¹ Pozůstalý manžel se zastavením insolvenčního řízení dostává do svízelné situace. Přestože zemřel jeden z manželů v předposledním měsíci trvání účinků splátkového kalendáře, musí být insolvenční řízení zastaveno, i kdyby po celou dobu dlužníci řádně plnili podmínky schváleného oddlužení a garantovaná míra uspokojení věřitelů byla dodržena. Pozůstalému manželovi nezbývá nic jiného než podat nový návrh na povolení oddlužení a projít celým martýriem opakovaně.

Myslím, že měla být zachována dosavadní praxe insolvenčních soudů, které zastavovaly insolvenční řízení pouze ve vztahu k zesnulému manželovi, insolvenční řízení dále pokračovalo.¹⁶² Jsem si vědoma, že dlužníci manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a insolvenční zákon je považuje za jednoho dlužníka,¹⁶³ přesto by měl insolvenční

¹⁵⁹ § 7 InsZ

¹⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 06. 2016, sp. zn. KSHK 42 INS 31903/2012, 4 VSPH 36/2016-B-56.

¹⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 01. 2017, sp. zn. KSHK 45 INS 9511/2014, 2 VSPH 704/2016-B-37.

¹⁶² Například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 09. 2015, č. j. KSPH 71 INS 20747/2014-B-15.

¹⁶³ § 394a odst. 3 InsZ

zákon umožnit pokračování řízení. Jeho zastavením by byl pozůstalý manžel sankcionován stejně jako dlužník porušující podmínky schváleného oddlužení, přestože se tak stalo bez jeho zavinění. Jestliže je na oddlužení pohlíženo také jako na sociální institut, mělo by být umožněno pozůstalému manželovi, zasaženému smrtí partnera, oddlužení úspěšně dokončit a umožnit mu návrat do ekonomického života.

7.1. Zrušení schváleného oddlužení

Přestože je dlužníkovi schváleno oddlužení, je nezbytné, aby měl po celou dobu trvání jeho účinků (tj. až do vydání usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení) na paměti, že je mu v něm poskytována zvláštní výhoda a že insolvenční soud může ze zákonem stanovených důvodů oddlužení zrušit i bez návrhu. Insolvenční soudy ke zrušení oddlužení přistupují v okamžiku, kdy je již z průběhu oddlužení patrné, že nebude moci být úspěšně ukončeno a jeho další pokračování je neúčelné.

Dlužník by měl být o naplnění zákonných důvodů pro zrušení oddlužení informován a měl by mu být poskytnut prostor k nápravě, je-li možná. Za tímto účelem nařídí insolvenční soud jednání, na kterém se projednají příčiny neplnění podmínek schváleného oddlužení a dlužník spolu s insolvenčním správcem mají příležitost se k nim vyjádřit a navrhnout další postup. Přestože se v oddlužení projevuje trend snižování počtu jednání konaných u insolvenčního soudu,¹⁶⁴ mám za to, že případné zrušení oddlužení je tak závažným zásahem do dlužnických práv a že ústní jednání u soudu by mělo být zachováno. Přírozená autorita, spojená s funkcí soudce, může přispět ke zvýšení úsilí dlužníka a současně i mu pomoci uvědomit si negativní důsledky, které jsou se zrušením oddlužení spojeny. Tohoto jednání se vedle dlužníka a insolvenčního správce může účastnit i věřitelský výbor a věřitel, který zrušení oddlužení navrhl, pouze tyto osoby mohou podat proti rozhodnutí soudu, kterým se ruší oddlužení, odvolání.

Insolvenční zákon alternativní důvody pro zrušení oddlužení vyjmenovává v ustanovení § 418 InsZ a řadí mezi ně i dlužníkovu neplnění podstatných povinností podle způsobu schváleného oddlužení. Rozsah povinností dlužníka při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je velmi široký a jsou vymezeny jak v usnesení o schválení oddlužení, tak i v insolvenčním zákoně v ustanovení § 412. Jejich úkolem je zajistit, aby došlo k uspokojení věřitelů v co možná největším rozsahu. Přestože povinnosti dlužníka při zpeněžení majetkové podstaty nejsou v zákoně výslovně vyjádřeny, je možné je odvodit s ohledem na charakter schváleného oddlužení. Dlužník musí poskytovat maximální

¹⁶⁴ Například přesunutí přezkumného jednání na insolvenční správce.

součinnost při zjišťování, zajišťování a následném zpeněžení majetkové podstaty, a tak přispívat k dosažení nejvyššího možného uspokojení věřitelů. Zákon hovoří výslovně o porušení podstatných povinností, bez bližšího určení. Lze tedy dovodit, že ke zrušení oddlužení je nezbytné, aby porušení povinností dosáhlo intenzity či četnosti, která ovlivní průběh dalšího řízení.¹⁶⁵

Oddlužení bude zrušeno i v případě, jestli se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možno splnit. K uvedenému může insolvenční soud přistoupit pouze v případě, že se nejedná o přechodný pokles příjmů, který může dlužník překonat, ale o dlouhodobý setrvalý stav značící, že pohledávky věřitelů nebudou moci být v daném časovém horizontu uspokojeny v garantované míře.¹⁶⁶ Insolvenční soud nezkoumá zavinění dlužníka a při rozhodování o zrušení oddlužení přihlíží pouze k předpokladu uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.¹⁶⁷

Jestliže vznikne dlužníkovi v důsledku jeho zaviněného jednání po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, zpochybní to důvěru v dlužníkovu možnou nápravu a insolvenční soud schválené oddlužení rovněž zruší. Na tuto podmínku schváleného oddlužení není možné pohlížet jako na absolutní zákaz dlužníka zavazovat se k peněžitému plnění, ten by dlužníka vyřadil z jakéhokoliv hospodářského styku. Dlužníkovi je jen zapovězeno přijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Jedná se tedy o jakési kvalifikované porušení povinností dlužníka dle ustanovení § 412 odst. 1 písm. g) InsZ, které navíc k tomu, aby insolvenční soud mohl přistoupit ke zrušení oddlužení, vyžaduje dlužníkovu zavinění a jistou dobu trvání prodlení. Jelikož je prokazování zavinění dlužníka obtížné, nabízí insolvenční zákon v ustanovení § 418 odst. 2 vyvratitelnou právní domněnku, která zavinění dlužníka spojuje s nařízením výkonu rozhodnutí nebo exekuce pro její vymožení. Návrh na zrušení oddlužení může předložit insolvenčnímu soudu i tento nový věřitel, kterému je tak dán účinný nástroj k vymožení pohledávky. Věřitel se svým, pro insolvenční soud nezávazným návrhem může být úspěšný i v případě existence pouze této jedné splatné pohledávky.¹⁶⁸

165 HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: Beckova edice komentované zákony, s. 1649–1666. ISBN 978-80-7400-691-3.

166 Usnesení Vrečního soudu v Praze ze dne 05. 08. 2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B-113.

167 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 02. 2013, sp. zn. 29 NSCR 12/2013.

168 KROČILOVÁ, Adéla Nela. Vznik nových závazků dlužníka jako důvod pro zrušení schváleného oddlužení. In: *epravo.cz* [online]. 28. 05. 2018 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vznik-novych-zavazku-dlužníka-jako-duvod-pro-zrušení-schvaleného-oddlužení-107545.html>.

V případě, že dlužník navrhne zrušení oddlužení, insolvenční soud by mu měl bez dalšího vyhovět. Dlužník si může být sám vědom, že nebude schopen schválené oddlužení úspěšně dokončit a chce předejít svým dalším závazkům v podobě paušální odměny insolvenčního správce a náhrady jeho hotových výdajů. V krajním případě může dlužník dospět k závěru, že je pro něj příznivější, pokud bude k vymožení jeho závazků vedeno exekuční řízení. Nadále již nebudou prováděny srážky z jeho příjmu v rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, ale pouze nepřednostní. Dlužníkův návrh na zrušení oddlužení je z možných návrhů jediným závazným pro insolvenční soud.

Insolvenční soud také zruší oddlužení v případě, že vyjde najevo po schválení oddlužení okolnosti, na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr. Jak jsem již v předchozí kapitole uvedla, absence poctivého záměru je nepřekonatelnou překážkou v pokračování insolvenčního řízení.

Vydání samotného rozhodnutí o zrušení oddlužení není pro skončení insolvenčního řízení dostatečné. Již jednou byl úpadek dlužníka zjištěn a je nezbytné se s ním vypořádat. Ze zákonem nabízených způsobů řešení úpadku se nabízí již pouze konkurs, který je na majetek dlužníka současně vyhlášen. Před nabytím účinnosti tzv. akreditační novely byl tento postup jediný přípustný a insolvenční soudy prohlašovaly na majetek dlužníků konkursy, přestože bylo zřejmé, že případný výtěžek zpeněžení bude zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů. Tyto tzv. prázdné konkursy byly považovány za nehospodárné. Výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty nepokryl ani náklady spojené s vedením konkursu a ty pak šly na vrub státu.¹⁶⁹

Insolvenční zákon tedy připustil zrušení oddlužení a následné zastavení insolvenčního řízení bez dalšího. Konkurs bude na majetek dlužníka prohlášen, pouze pokud je předpoklad, že výtěžek z jeho zpeněžení bude dostatečný pro provedení rozvrhu mezi věřitele a současně na jeho prohlášení nebude dlužník výslovně trvat. Tímto hrozba zrušení oddlužení ztratila potřebný důraz a dlužníci se jí již nemusí tolik obávat. Jelikož nejsou nikterak omezeni v možnosti podat bezprostředně po zastavení insolvenčního řízení nový návrh na povolení oddlužení, mohou přistupovat k jeho podmínkám lehkomyšlně. Insolvenční soudy tomu mohou zabránit pouze tak, že předchozí zrušení oddlužení budou zohledňovat při svém rozhodování o novém návrhu dlužníka.

169 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>.

7.2. Splnění oddlužení

V případě, že v průběhu oddlužení nedojde k jeho pravomocnému zrušení, vezme insolvenční soud splnění oddlužení na vědomí rozhodnutím, jehož právní mocí insolvenční řízení končí. Insolvenční soud toto rozhodnutí vydá poté, co dojde k faktickému naplnění oddlužení, tento okamžik se liší dle zvoleného způsobu oddlužení.

Jestliže bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, předloží insolvenční správce zprávu o splnění oddlužení po uplynutí 60. kalendářního měsíce trvání účinků splátkového kalendáře, či poté, co byly pohledávky nezajištěných věřitelů zcela uspokojeny. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty předchází vydání usnesení o splnění oddlužení proces obdobný ukončení konkursu. Insolvenční správce po zpeněžení majetkové podstaty vypracuje konečnou zprávu, kterou insolvenční soud usnesením zveřejní v insolvenčním rejstříku a poté, co jsou případně odstraněny její chyby, ji schválí. Insolvenční správce na konečnou zprávu naváže ve svém návrhu rozvrhového usnesení, na jehož základě insolvenční soud vydá usnesení o rozvrhu zpeněžení majetkové podstaty. Po jeho nabytí právní moci insolvenční správce výtěžek zpeněžení rozdělí mezi věřitele, o čemž informuje insolvenční soud. Insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení až poté, co věřitelé skutečně obdrží svou splátku. V případě kombinovaného způsobu oddlužení musí správce předložit jak konečnou zprávu, tak zprávu o splnění oddlužení.

Zpráva o splnění oddlužení a konečná zpráva se výrazně liší nejenom obsahem, který vychází z charakteru způsobu oddlužení, ale i v zákonem stanovené formě. Insolvenční zákon v ustanovení § 302 odst. 5 umožňuje předložit konečnou zprávu pouze jako elektronický formulář (tj. soubor, který je možno vyplnit pouze v elektronické podobě). Na zprávu o splnění oddlužení insolvenční zákon stejný požadavek nemá, a přesto ustanovením § 431 InsZ zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti k přijetí vyhlášky, která stanoví formulář pro zprávu o splnění oddlužení. Vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání pak obsahuje náležitosti podání, nikoliv náležitosti formuláře.¹⁷⁰ Formulář zveřejněný na stránkách Ministerstva spravedlnosti je dobrovolný. Insolvenční soud by měl akceptovat zprávu o splnění oddlužení obsahující náležitosti vyjádřené ve vyhlášce o náležitostech podání a formulářů elektronických podání, kterou obdržel v elektronické podobě do datové schránky¹⁷¹ bez ohledu na její podobu. Přesto by měly být formuláře insolvenčními správci

170 GRYGAR, Jiří. Formuláře podle insolvenčního zákona. In: bulletin-advokacie.cz [online]. 22. 08. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z :<http://www.bulletin-advokacie.cz/formulare-podle-insolvencniho-zakona?browser=mobi>.

171 § 80a odst. 1 InsZ

využívány, protože pokud jsou vhodně navržené, sjednocují podání jednotlivých správců, usnadňují v nich orientaci, a tím celé řízení zpřehlední. Dokonce by bylo vhodné rozšířit formulářová podání i o jednotný formulář pro splnění kombinovaného způsobu oddlužení.

Insolvenční soud spolu s rozhodnutím o splnění oddlužení rozhodne i o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech. V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční soud pouze potvrdí celkovou výši odměny a náhrady hotových výdajů, kterou si správce vyplácel v průběhu celého oddlužení v podobě měsíčních záloh. Jelikož ke splnění oddlužení došlo již úplným uspokojením pohledávek nezajištěných věřitelů, náleží insolvenčnímu správci odměna pouze do tohoto okamžiku, bez ohledu na to, kdy vydal insolvenční soud deklaratorní rozhodnutí o splnění oddlužení.¹⁷² Současně musí insolvenční soud rozhodnout i o zproštění insolvenčního správce z funkce.¹⁷³

Proti rozhodnutí o splnění oddlužení není možné podat odvolání. Proti samotnému faktu, že uplynula doba trvání účinků splátkového kalendáře, nemohou věřitelé ničeho namítat, odvolání mohou podat až proti navazujícímu výroku o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Při řešení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty měl věřitel příležitost uplatnit námitky při projednání konečné zprávy a rozvrhu.¹⁷⁴ Ústavní soud se nemožností podat odvolání zabýval a shledal toto ustanovení jako ústavně konformní.¹⁷⁵

Věřitel by však měl mít možnost podat odvolání proti rozhodnutí o splnění oddlužení plněním splátkového kalendáře před uplynutím jeho standardní délky, tj. 60 měsíců. Insolvenční správce může předložit insolvenčnímu soudu zprávu o splnění oddlužení, ve které deklaruje úplné splacení pohledávek nezajištěných věřitelů, přestože k němu nedošlo.¹⁷⁶ Pokud taková situace nastane, nezbývá věřiteli než podat odvolání proti rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Kdyby mohl podat odvolání přímo proti rozhodnutí o splnění oddlužení, bylo by odvolacím soudem zrušeno a ve splátkovém kalendáři pokračováno do úplného splacení pohledávek nebo do uplynutí 60. kalendářního měsíce od prvního měsíce splátkového kalendáře. Za současné úpravy bude insolvenční řízení skončeno, ale dlužníkův nesplacený dluh bude dále vymahatelný.

172 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 03. 2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22.

173 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 04. 2014, sp. zn. KSPH 35 INS 30018/2012, 1 VSPH 613/2014-B-25.

174 KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex, s. 1281-1282. ISBN 978-80-7552-135-4.

175 Nález Ústavního soudu ze dne 05. 11. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 40/13.

176 Mohlo se tak stát například chybou insolvenčního správce, který nezohlednil dodatečné zjištění pohledávky.

7.2.1. Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Insolvenční soud vezme rozhodnutím na vědomí splnění oddlužení, tím ale není naplněn základní účel tohoto institutu. Cílem insolvenčního řízení není pouhé zpeněžení majetkové podstaty nebo distribuce srážek z příjmu dlužníka po stanovenou dobu, ale oddlužení dlužníka ve smyslu odpuštění mu zbytku dluhů. Insolvenční soud v případě, že dlužník řádně a včas splnil všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá usnesení, jímž ho osvobodí od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, nebyly do něj přihlášeny (ač tak mělo být učiněno), ale i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.¹⁷⁷

Výrok o osvobození dlužníka od placení pohledávek může být součástí rozhodnutí o splnění oddlužení, ale může být vydáno později samostatným usnesením, přijatým výhradně za tímto účelem. Vydání tohoto usnesení očekává zejména dlužník, který zpravidla podal návrh na povolení oddlužení právě s vidinou toho, že nesplacené pohledávky již budou nevymahatelné. Nabytím právní moci usnesení, kterým se osvobozuje od placení pohledávek, se stávají pohledávky naturální obligací. Insolvenční zákon totiž hovoří o osvobození od placení pohledávek, nikoliv o jejich zániku.

Je třeba, aby měl dlužník na mysli, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a s rozhodnutím o úpadku¹⁷⁸ zanikají již samotným nabytím právní moci o splnění oddlužení. V meziobdobí od skončení insolvenčního řízení a osvobození dlužníka od placení pohledávek povinnost dlužníka hradit splatné pohledávky trvá a mohou být i ze strany věřitele vymáhány.¹⁷⁹ Insolvenční soud přijímá usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek z moci úřední, ze zákona však není limitován žádnou lhůtou. V případě, že insolvenční soud nepřistoupí k vzetí na vědomí splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek v jednom rozhodnutí, nezbyvá dlužníkovi než doporučit, aby předložil insolvenčnímu soudu návrh na osvobození od placení pohledávek. Z toho, že insolvenční soud nerozhodl pouze v jednom rozhodnutí, může totiž dlužník dovodit, že insolvenční soud má za to, že nesplnil podmínky pro osvobození od placení pohledávek. Přesto ho může insolvenční soud osvobodit od placení pohledávek, již však pouze na návrh dlužníka. Aby se dlužník vyhnul dlouhým prostojeům mezi jednotlivými rozhodnutími (během nichž je vystaven riziku vymáhání

¹⁷⁷ § 414 InsZ

¹⁷⁸ § 109 InsZ a § 140 až 140d InsZ

¹⁷⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony, s. 1630–1636. ISBN 978-80-7400-691-3.

splatných pohledávek věřiteli), je dobré, aby preventivně podal návrh na osvobození od placení pohledávek, přestože tak může soud učinit i bez návrhu.

Aby mohl insolvenční soud přistoupit k osvobození dlužníka od placení pohledávek, musel dlužník splnit všechny povinnosti dle schváleného způsobu oddlužení řádně a včas. Je možné konstatovat, že důvody pro nepřiznání osvobození korespondují s důvody pro zrušení oddlužení. Pokud jsou insolvenčnímu soudu před přijetím rozhodnutí o splnění oddlužení tyto důvody známy, měl by přistoupit k zrušení oddlužení, které má na dlužníka menší dopad.

Jak jsem již uvedla výše, insolvenční soud může osvobodit dlužníka od placení pohledávek i v případě, že hodnota plnění, kterou při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, je nižší než 30 %.¹⁸⁰ Navíc je po dlužníkovi požadováno, aby ve svém návrhu prokázal, že k tomu došlo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň byly pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny ve větší míře, než pokud by byl dlužníkův úpadek řešen prohlášením konkursu na jeho majetek. Tato konstrukce mi přijde problematická v případě povolení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Odpovědnost za zpeněžení majetkové podstaty nese insolvenční správce, dlužník nemůže její prodej nikterak ovlivnit. Pokud vysloveně svým jednáním nesnížil hodnotu předmětu zpeněžení, není možné mu připisovat zavinění za nižší míru uspokojení věřitelů z výtěžku zpeněžení, než byla při schvalování oddlužení předpokládána. Pro řadu dlužníků však bude obtížné dostat druhé podmínce. Jestliže po schválení oddlužení pobírali příjem, ze kterého by, pokud by jejich úpadek byl řešen konkursem, byly prováděny zákonné srážky, došlo by vždy k vyššímu uspokojení věřitelů, než když jsou postihu svého příjmu v oddlužení ušetřeni. Insolvenční soud by tedy měl při posuzování návrhu na odpuštění neuhrazených dluhů přihlížet hlavně k důvodům, pro které nedošlo k uspokojení věřitelů v očekávané míře.

Dalším důvodem, pro který nemuseli dlužníci svého slibu uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů ve sjednané míře dostat, jsou změny na straně insolvenčního správce. Jestliže se v průběhu oddlužení stane plátcem daně z přidané hodnoty, poklesne na začátku řízení garantovaná míra uspokojení věřitelů bez zavinění dlužníka.¹⁸¹ Dle mého názoru by

180 Respektive 50 % pokud byla dlužníkovi schválena žádost o stanovení nižších než zákonných srážek nebo ta nižší hodnota, se kterou souhlasili věřitelé.

181 Za velmi nespravedlivé považuji rovněž to, že dlužníkovi nemusí být schváleno oddlužení z důvodu, že mu byl ustanoven insolvenční správce, který je plátcem daně z přidané hodnoty. Myslím, že tím dochází k narušení principu stejného zacházení. Přestože byly zjištěny pohledávky nezajištěných věřitelů ve stejné výši a oba dlužníci činí věřitelům stejnou ekonomickou nabídku, může být rozhodnuto rozdílně, pouze na základě toho, že jednomu dlužníkovi byl ustanoven insolvenční správce, který je plátcem daně z přidané hodnoty, a druhému nikoliv.

přesto měl insolvenční soud přistoupit k osvobození dlužníka od placení pohledávek, a to i kdyby v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka dosáhli věřitelé vyšší míry uspokojení. Dlužník toto nemohl jakkoliv ovlivnit a neměl by být za něco pro něj tak nečekaného a nezvratitelného sankcionován.

Myslím, že existují důvody, pro které by měl insolvenční soud vyhovět návrhu podle ustanovení § 415 InsZ, přestože dlužník nesplňuje i druhou podmínku vyžadovanou pro přijetí tohoto rozhodnutí. Dlužník je postaven před situaci, kdy jeho insolvenční řízení je skončeno, ale není osvobozen od placení neuspokojených pohledávek a tento stav nastal nejen bez jeho přičinění, ale i bez možnosti nápravy. Dlužníkovi tedy nezbývá nic jiného než opakovaně podat návrh na povolení oddlužení.

7.2.2. Odejmutí a zánik osvobození dlužníka

Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 417 vymezuje okolnosti, za kterých dojde k zrušení účinků osvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek, přestože již o něm bylo pravomocně rozhodnuto. Insolvenční zákon vymezuje nejzávažnější porušení základních zásad, které jsou v insolvenčním řízení chráněny a pro jejichž porušení není možné poskytnout dlužníkovi beneficium oddlužení. Ustanovení má působit na dlužníky preventivně, aby se tomuto nežádoucím jednání vyvarovali. Současně má být zachována právní jistota, a proto je účinnost tohoto ustanovení omezena na lhůtu 3 let od pravomocného rozhodnutí dle ustanovení § 414 a § 415 InsZ.

Insolvenční soud rozhodne o odejmutí osvobození dlužníka, jestliže vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům.¹⁸² Insolvenční soud může o uvedeném rozhodovat pouze na návrh poškozeného věřitele, který takovou námitku nemohl uplatnit již před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníka. Mezi věřitele oprávněné podat tento návrh patří i ti, kteří nepřihlásili do insolvenčního řízení svou pohledávku, ač tak učinit měli. Jestliže se ohrazují, že dlužník neuvedl jejich pohledávku do návrhu na povolení oddlužení, a jen kvůli tomu mohlo být povoleno, již příležitost k uplatnění této námitky měli. Proto pouze na jejím základě nemůže dojít k odejmutí osvobození od placení pohledávek.¹⁸³ Zkrácený věřitel se také nemůže domáhat odejmutí osvobození z důvodů, které nezavinil dlužník.¹⁸⁴ Dojde-li k pravomocnému odsouzení

¹⁸² § 417 odst. 1 InsZ

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 08. 2016, sp. zn. 29 NSCR 62/2016.

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 03. 2017, sp. zn. 29 NSČR 50/2015.

dlužníka za úmyslný trestný čin, kterým došlo k podstatnému poškození zájmů chráněným insolvenčním zákonem,¹⁸⁵ dojde k zániku přiznaného osvobození ze zákona a insolvenční soud svým usnesením pouze deklaruje, že k zániku došlo.

Insolvenční zákon spolu s dlužníkem sankcionuje i věřitele, který se na podvodném nebo jinak závadném jednání dlužníka podílel, tím, že účinky osvobození od placení jeho pohledávky zůstanou zachovány. Ostatní věřitelé se mohou nově domáhat uspokojení dosud nesplacených pohledávek a za tímto účelem jim je rozhodnutí zvlášť doručeno. Tyto instituty je možné považovat za poslední ochránce poctivých věřitelů, jejichž prostřednictvím lze zasáhnout proti nečestným dlužníkům, kteří se snaží zneužít nabízených výhod.

185 § 417 odst. 2 InsZ

8. Novela insolvenčního zákona

V současnosti je na půdě Parlamentu projednáván vládní návrh novely insolvenčního zákona (tzv. oddlužovací novela), který má zejména ambici umožnit vstup do oddlužení širšímu okruhu osob. Navrhovatel považuje současné podmínky pro schválení oddlužení pro významnou část dlužníků za příliš přísné, protože vylučují z možnosti osvobození od dluhů osoby, které nedisponují dostatečným příjmem nebo majetkem k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů v rozsahu nejméně 30 %. Od ustoupení od této podmínky si navrhovatel slibuje kultivaci prostředí v oblasti poskytování úvěrů na jedné straně a na druhé zvýšení motivace dlužníků uspokojovat své dluhy prostřednictvím oddlužení.¹⁸⁶ Poslanecká sněmovna s vládním návrhem vyslovila souhlas ve znění přijatých pozměňovacích návrhů.¹⁸⁷

8.1. Povolení oddlužení

Jedním z opatření, kterým chce zákonodárce svého cíle dosáhnout, je změna v důvodech, pro které je možné návrh na povolení oddlužení zamítnout. Doposud insolvenční zákon řadil mezi podmínky povolení oddlužení absenci nepoctivého záměru dlužníka, jeho lehkovážného nebo nedbalého přístupu k plnění povinností v insolvenčním řízení a ekonomickou nabídku dlužníka nezajištěným věřitelům ve výši minimálně 30 % pohledávek. Dle oddlužovací novely by nadále insolvenční soud při povolení oddlužení k předpokladu uspokojení pohledávek věřitelů neměl přihlížet a měl by se zaměřit pouze na předpokládanou výši srážek z příjmu, popř. výtěžku zpeněžení majetkové podstaty.

Insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne, jestliže dlužník nebude schopen splatit v plné výši ani hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a odměny sepisovatele návrhu. Uvedené opatření se zdá pro dlužníky příznivé, jejich maximální úsilí o úhradu dluhů bude hodnoceno až na konci insolvenčního řízení a bude poskytnuta šance i dlužníkům, kteří mají přechodně v době schvalování oddlužení nižší příjem. Dlužníci již nebudou motivováni k uzavírání účelových darovacích smluv.

186 Sněmovní tisk 71/0 - vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=71>.

187 Usnesení Poslanecké sněmovny č. 371 z 20. schůze ze dne 26. 10. 2018.

Vznikne však tak nová bariéra pro povolení oddlužení pro osoby, které mají dlouhodobě nízký příjem a současně i nízkou hodnotu dluhů. Měsíční splátka bude při zohlednění výše uvedených kritérií minimálně ve výši 1 800 Kč.¹⁸⁸ Tato splátka může být pro některé dlužníky nedosažitelná, přestože by i s nižší měsíční splátkou po skončení splátkového kalendáře uspokojili pohledávky nezajištěných věřitelů z více než 30 %. Typicky se bude jednat o důchodce, kterým oddlužovací novela uděluje výjimku při posuzování splnění podmínek schváleného oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. Oddlužení bude úspěšně skončeno již po 3 letech bez ohledu na míru uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. Zákonodárce se tedy snaží o zmírnění podmínek pro odpuštění neuspokojených pohledávek pro důchodce, čímž paradoxně těm nízkopříjmovým znemožňuje povolení oddlužení, jelikož výše jejich předpokládané zákonné srážky nebude vyhovovat výše nastíněným kritériím. Dochází k zavedení zvláštní kategorie dlužníka – důchodce, kterou doposud právní řád neznal a je otázkou, zda v budoucnu budou zařazeny, v rozporu s principem rovnosti dlužníků, i další zvláštní kategorie.

Insolvenční soud bude dále při projednávání návrhu na povolení oddlužení posuzovat předchozí dlužníkovu zkušenost s insolvenčním řízením a důvodem pro jeho zamítnutí bude rovněž například zrušení oddlužení pro nepoctivý záměr dlužníka v posledních 5 letech před podáním insolvenčního návrhu. Zmírnění podmínek pro povolení oddlužení jde ruku v ruce s přísnějším hodnocením dlužníkovy dosavadního jednání.

Pozitivně je možné hodnotit i změny v náležitostech samotného návrhu na povolení oddlužení. Oddlužovací novela počítá se zkrácením období, za které dlužník dokládá údaje o svých dosažených a očekávaných příjmech na 12 měsíců. Délku tohoto období považují pro posouzení příjmových poměrů dlužníka za dostatečnou. Dlužník nadále nebude muset předkládat seznam svých závazků, čímž se příprava návrhu na povolení oddlužení velmi zjednoduší. Tato opatření by mohla řešit problém s nedostatkem sepisovatelů návrhu na povolení oddlužení, který byl předestřen v předchozí kapitole. Nově požadované čestné prohlášení dlužníka mimo jiné, že byl při sepisu návrhu poučen o svých povinnostech, není přílišnou administrativní zátěží a je vítaným dokladem o skutečnosti, že dlužník si je vědom veškerého úsilí, které v insolvenčním řízení bude muset vynaložit.

8.2. Způsoby oddlužení

¹⁸⁸ Jedná se o dvojnásobek paušální měsíční odměny insolvenčního správce a náhrady jeho hotových výdajů podle § 3 vyhlášky o odměně insolvenčního správce.

Klíčovou změnu přináší oddlužovací novela redukcí způsobů oddlužení na dvě varianty: zpeněžení majetkové podstaty a splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty. Věřitelé budou hlasovat o způsobu oddlužení, nicméně v případě jejich pasivity rozhodne insolvenční soud vždy o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty bude dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení majetek náležející do majetkové podstaty a dále do doby podání zprávy o splnění oddlužení insolvenčním správcem i měsíční srážky ze svého příjmu v zákonném rozsahu. Vedle toho může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit dlužníkovi využít služby odborného sociálního poradenství v rozsahu nejvýše 100 hodin. Zvyšování finančních kompetencí dlužníka je jistě účinnou prevencí před jeho opětovným zadlužováním, mělo by tedy být umožněno uložit takovou povinnost i dlužníkům, jejichž úpadek je řešen oddlužením zpeněžením majetkové podstaty.

Přestože u obou způsobů oddlužení má dle oddlužovací novely dojít ke zpeněžení majetkové podstaty, má insolvenční zákon zachovat mezi oběma způsoby rozdíly. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty by mělo nadále zůstat rychlejší variantou a nebudou se na něj vztahovat následující výjimky. Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zásadně vylučuje možnost nezajištěných věřitelů uspokojovat se ze zpeněžení obydlí dlužníka, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti nebo se jedná o majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů. Jestliže je zákonodárce při vymezování těchto výjimek veden snahou o zachování dlužníkovy zázemí, mělo by být toto umožněno pro všechny vlastníky nemovitých věcí, sloužících k uspokojení jejich bytové potřeby, a to bez ohledu na její hodnotu. Postavení tohoto dlužníka se v porovnání s dosavadní právní úpravou zhorší, doposud měl možnost dát věřitelům dostatečnou ekonomickou nabídku (například pravidelným darem) a zpeněžení nemovité věci se vyhnout. Pokud zákonodárce klade takovýto důraz na vlastnictví nemovitých věcí sloužících k bydlení dlužníků, měl by nechat vyplatit dlužníkovi z výtěžku zpeněžení jeho nemovité věci částku umožňující mu zakoupit náhradní skromnější bydlení.

8.3. Splnění oddlužení

Oddlužovací novelou dojde také k odlišení podmínek pro splnění oddlužení v případě plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a zpeněžení majetkové podstaty. Nadále tedy bude možné osvobodit dlužníka od placení neuspokojených pohledávek nezajištěných věřitelů v případě zpeněžení majetkové podstaty bez ohledu na výši uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. Jediným kritériem pro posouzení soudu bude řádné splnění všech povinností stanovených v rozhodnutí o schválení oddlužení dlužníkem. Dlužníci již nebudou vystaveni obavám, že nedosáhnou na odpuštění zbytku dluhů po skončení oddlužení, přestože dojde k prodeji majetkové podstaty a při schvalování oddlužení zde byl znaleckým posudkem podložený předpoklad, že jejím zpeněžením budou pohledávky nezajištěných věřitelů uspokojeny minimálně z 30 %. Jak již bylo uvedeno výše, je nepřiměřené sankcionovat dlužníky za nižší než předpokládaný výtěžek zpeněžení majetkové podstaty, který nezpůsobili a neměli možnost ovlivnit, jelikož odpovědnost za průběh zpeněžení majetkové podstaty nese insolvenční správce.

V případě, že bude schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, bude splněno kdykoliv v jeho průběhu, splatí-li dlužník nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši, o čemž neprodleně informuje insolvenční správce insolvenční soud. Dále bude oddlužení splněno, jestliže dlužník v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek nebo po dobu 5 let nebylo jeho oddlužení zrušeno a on neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. K usnadnění posouzení úsilí dlužníků slouží vyvratitelná právní domněnka o splacení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Například německý právní řád rovněž rozlišuje dobu trvání platebního plánu v závislosti na uspokojení věřitelových pohledávek, dokonce u šestiletého splátkového kalendáře není stanovena výše celkového dluhu, kterou musí dlužník věřitelům splatit, aby mu by zbyl dluh prominut.¹⁸⁹

Oddlužovací novela má zavést i další změny, jako je například odsunutí pořadí nadlimitních úroků a úroků z prodlení či zavedení institutu přerušení a prodloužení průběhu oddlužení a zjednodušení úpadku manželů. Při dokončování této práce nebylo k dispozici platné znění insolvenčního zákona s vyznačenými navrhovanými změnami, ale pouze stenografický záznam z třetího čtení oddlužovací novely. Tato kapitola neměla být podrobnou

189 OŠTÁDALOVÁ, Šárka. *Systémy a formy oddlužení v Evropě*. 1. vydání. Praha: Ekumenická akademie, 2017. s. 23. [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf.

analýzou oddlužovací novelty, jejíž konečná podoba doposud není přijata, nýbrž zhodnocení klíčových navrhovaných změn.

9. Závěr

Zařazení institutu oddlužení do právního řádu České republiky účinností insolvenčního zákona dne 01. 01. 2008 umožnilo řešit úpadek či hrozící úpadek spotřebitelů sanačním způsobem a upravilo procesní pravidla, jak žádaného cíle dosáhnout. Jednotlivá ustanovení po dobu jeho účinnosti jsou vykládána insolvenčními soudy a jak bylo v předchozích kapitolách blíže rozvedeno, došlo v některých případech ke změně právních názorů vrchních soudů v čase a neshodám na jednotné interpretaci řady ustanovení.

Zákonodárce v některých případech na tento judikatorní vývoj reagoval novelizací insolvenčního zákona. Tím došlo například k rozšíření subjektivní přípustnosti oddlužení i na podnikající fyzické osoby či k zakotvení oddlužení kombinací splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty. Každá z těchto novelizací přispívá ke zvýšení právní jistoty nejen účastníků již zahájeného řízení, ale i dlužníků, kteří zvažují, zda je podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení oddlužení nejvhodnějším způsobem řešení jejich ekonomické situace. Jestliže připisujeme oddlužení i funkci sociální, je nezbytné, aby měli dlužníci možnost seznámit se s průběhem insolvenčního řízení již na jeho úplném začátku, a to zejména v pro ně nejcitlivějších oblastech. Aby mohli dlužníci předem vyhodnotit, zda se jim podaří dotáhnout insolvenční řízení do úspěšného konce, potřebují mít jistotu zejména ve způsobu provedení a výši srážek z jejich příjmu či v tom, zda dojde ke zpeněžení jejich obydli.

Toho je však možné dosáhnout pouze přesně vymezenými podmínkami v právních předpisech a nikoliv nejednotnou judikaturou. Bohužel se však zdá, že se toto zákonodárci dosud nedaří. Jako příklad může sloužit zakotvení způsobu provádění srážek z podnikatelského příjmu dlužníka, které je součástí projednávané oddlužovací novely. Lze jen kvitovat snahu o nápravu dosavadního právního stavu, kdy podrobná úprava chyběla. Navrhované znění však neřeší základní otázku a tou je stanovení onoho zisku, ze kterého se výpočet srážky z podnikatelského příjmu provádí. Stanovení výše srážky z příjmu bude i nadále záležet na stanovisku insolvenčního soudu v usnesení o schválení oddlužení a v případě jeho absence na postupu insolvenčního správce.

Jestliže jedním z cílů této práce bylo upozornit na některé mezery právní úpravy, myslím, že se toho podařilo dosáhnout. Jedná se zejména o praktické potíže, které v průběhu insolvenčního řízení nastanou, ať už jde o již zmíněné provádění srážek z podnikatelského příjmu dlužníka, stanovení nižších než zákonných srážek z příjmu dlužníka nebo způsob jejich provedení v případě jejich souběhu, tak i komplikace spojené s povinným zastoupením

dlužníka při sepisu insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení nebo s úmrtím jednoho z manželů v průběhu oddlužení, jestliže podali společný insolvenční návrh. Mám za to, že právě vyřešení uvedeného je pro zvýšení ochrany dlužníků zásadní. Namísto velkých legislativních změn, které otevírají další dosud neřešené otázky a zasahují do již zaběhlého systému insolvenčního řízení, by bylo vhodnější zaměřit se na tyto zdánlivě administrativní záležitosti.

K plynulému průběhu insolvenčního řízení by přispěla legislativní podpora vzájemné součinnosti mezi insolvenčním soudem, insolvenčním správcem a dlužníkem. Dlužníkovi by měla být zachována povinnost předkládat přehled svých příjmů v pravidelných intervalech insolvenčnímu správci, ale i insolvenčnímu soudu. Bez těchto nezbytných podkladů nemůže insolvenční správce vyhodnotit, jestli dlužník vynaložil veškeré úsilí, které po něm je možné spravedlivě požadovat k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Současně tento nástroj slouží i insolvenčnímu soudu ke kontrole insolvenčního správce, zda pečlivě bdí nad plněním povinností dlužníka a řádným prováděním srážek z jeho příjmu. Jen by měla být tato povinnost ukládána dlužníkům v návaznosti na lhůtu k předložení zprávy o plnění oddlužení insolvenčního správce.

Ke stejnému účelu slouží i konání soudních jednání či bezodkladné předkládání pracovních smluv. Ve stínu velkých legislativních změn se zdají tyto administrativní úkony margináliemi, ale není tomu tak. Bez pečlivě upravené kooperace insolvenčních subjektů není možné dojít k úspěšnému oddlužení dlužníka bez současného poškození věřitelů. Zachování či rozšíření výše naznačených úkonů naráží na administrativní náročnost celého procesu. Při jeho vyhodnocení je však nutno zohlednit kolektivní charakter insolvenčního řízení, kdy místo mnoha jednotlivých řízení proběhne pouze toto jedno.

Použité prameny a literatura

Odborná literatura

- HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-555-8.
- HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-691-3.
- KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-135-4.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* 1. vydání. Praha: Leges, 2011. Glosátor. ISBN 978-80-87212-75-2.
- OŠTÁDALOVÁ, Šárka. *Systémy a formy oddlužení v Evropě*. 1. vydání. Praha: Ekumenická akademie, 2017. [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf.
- PELC, Vladimír. *Zákon o daních z příjmů: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-517-6.
- RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení: komentář : § 165-204*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-549-7.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.
- SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní exekuce, konkurs a vyrovnání*. 1. vydání. Praha: Aleko, 1992. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 80-85341-29-8.
- WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. Student. ISBN 978-80-7502-077-2.

Odborné články

- ALEXANDER, Juraj. Domněnka neúpadku: zlepší se platební morálka? *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 37.
- ALEXANDER, Juraj. Kdo padá a kdo upadá – k posuzování úpadku podle insolvenčního zákona. *Právní rozhledy*. 2015, č. 2015, s. 439.
- CÍSAŘ, Jaromír. „Zákonný“ insolvenční správce. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 46.
- DVOŘÁKOVÁ, Veronika. Novinky v zahájení řízení o oddlužení a jejich praktické dopady na kvalifikované osoby. *Komorní listy*. 2018, č. 1, s. 10.
- FABIAN, Pavel. Mezery insolvenčního zákona v praxi, aneb co ani novela č. 64/2017 Sb. nevyřešila. *Konkursní noviny*. 2018, č. 1, s. 14.
- FLAM, Jiří. Zákon č. 164/2015 Sb. – novela občanského soudního řádu a exekučního řádu. *Komorní listy*. 2015, č. 3, s. 21.
- GRYGAR, Jiří. Formuláře podle insolvenčního zákona. In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 22. 08. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/formulare-podle-insolvencniho-zakona?browser=mobi>.
- GRYGAR, Jiří. Sepisovatel insolvenčního návrhu a jeho procesní postavení. In: *ismorava.cz* [online]. 15. 10. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.ismorava.cz/clanky/368-sepisovatel-insolvecniho-navrhu-a-jeho-procesni-postaveni>.
- HAVEL, Bohumil. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50.
- HRŮŠA, Lukáš. Jiný mimořádný příjem v oddlužení plněním splátkového kalendáře. In: *epravo.cz* [online]. 22. 06. 2015 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jiny-mimoradny-prijem-v-oddluzeni-plnenim-splatkoveho-kalendare-98072.html>.
- JIRMÁSEK, Tomáš. Oddlužení podnikatelů – provádění srážek. In: *epravo.cz* [online]. 29. 09. 2014. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadeni-srazek-95269.html>.
- JIRMÁSEK, Tomáš. S poctivostí oddlužení dojdeš. *Právní rozhledy*. 2015, č. 23-24, s. 811.
- JIRMÁSEK, Tomáš. Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu. In: *epravo.cz* [online]. 03. 11. 2014 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>.

- KAVAN, Petr. Dlužník, který není podnikatelem – peripetie výkladu jednoho sousloví. *Právní rozhledy*. 2012, č. 21, s. 733.
- KAVAN, Petr. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008, č. 12, s. 434.
- KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s. 42.
- KRHUT, Rostislav. Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele. In: *insolvenznizona.cz* [online]. 08. 02. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>.
- KROČILOVÁ, Adéla Nela. Vznik nových závazků dlužníka jako důvod pro zrušení schváleného oddlužení. In: *epravo.cz* [online]. 28. 05. 2018 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vznik-novych-zavazku-dluznika-jako-duvod-pro-zruseni-schvaleneho-oddluzeni-107545.html>.
- KUBÍČKOVÁ, Alice a BUREŠ, Jan. Oddlužení podnikatele – někde možné je, jinde ne. In: *epravo.cz* [online]. 01. 02. 2016 [04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatele-nekde-mozne-je-jinde-ne-100104.html>.
- KACHRAMANOVÁ, Lucie. Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*. 2017, č. 10, s. 273.
- LANSKÝ, Lubomír a BARTŮŇKOVÁ, Anna. Úpadek podle nového insolvenčního zákona. In: *epravo.cz* [online]. 15. 01. 2008 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvenčního-zakona-52563.html>.
- PAULDURA, Lukáš. Žádost o nižší splátky v průběhu oddlužení a použití § 407 insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*. 2016, č. 3, s. 33.
- PAVLIŠ, Martin. Historická pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2016, č. 2, s. 27-28.
- PAVLIŠ, Martin. Teoretické pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2015, č. 11, s. 20-21.
- POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 7-8, s. 33.

- POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 11, s. 19.
- RICHTER, Tomáš. Základní zásady insolvenčního řízení. *Právník*. 2016, č. 9, s. 173.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Dar (nedar) v procesu oddlužení dle insolvenčního zákona. In: *epravo.cz* [online]. 14. 12. 2015 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dar-nedar-v-procesu-oddluzeni-dle-insolvenčního-zákona-99788.html>.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Má být rozhodnutí o osobním bankrotu spravedlivé? In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 27. 01. 2015 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ma-byt-rozhodnuti-o-osobnim-bankrotu-spravedlive?browser=full>.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 5, s. 34-35.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Osobní bankrot v soudní praxi. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 7-8, s. 45.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Úpadek a jeho osvědčení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s. 19.
- ŘEHÁČEK, Oldřich a VRBA, Milan. Malá insolvenční juxtapozice. *Právní rádce*. 2017, č. 7-8, s. 30-42.
- SEDLÁČEK, Dušan a SPRINZ, Petr. Novela insolvenčního zákona z pohledu věřitelů. In: *epravo.cz* [online]. 10. 03. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvenčního-zákona-z-pohledu-veritelu-105355.html>.
- SIGMUND, Adam. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 14. 07. 2016 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nepoctivy-zamer-v-sanacnich-formach-insolvenčního-řízení?browser=mobi>.
- SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatel aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a „zítra“. *Právní rozhledy*. 2013, č. 10, s. 361.
- SVOBODA, Ondřej. Insolvenční návrh jako obrana povinného? *Komorní listy*. 2012, č. 2, s. 23.
- ŠPIČKA, Martin. Reorganizace v kostce. In: *epravo.cz* [online]. 27. 08. 2008 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/reorganizace-v-kostce-55124.html>.

- ŠŮSOVÁ, Táňa. Návrh dlužníka na oddlužení podle insolvenčního zákona. *Obchodní právo*. 2013, č. 6, s. 207-220.
- ŠUSTOVÁ, Jana. Advokátní přímus dnes a zítra. *Právní rozhledy*. 2014, č. 22, s. 763.
- VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Přednostní pohledávky v oddlužení a jejich uspokojování – co soudce, to názor. In: *epravo.cz* [online]. 24. 11. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prednostni-pohledavky-v-oddluzeni-a-jejich-uspokojovani-co-soudce-to-nazor-106681.html>.
- VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *epravo.cz* [online]. 13. 10. 2017 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>.
- ZRŮSTEK, Jiří. Oddlužení není pro podnikatele. In: *epravo.cz* [online]. 14. 03. 2012, [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-neni-pro-podnikatele-81218.html>.
- ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 4, s. 153.
- ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Advokát je advokát – i jako insolvenční správce. *Bulletin advokacie*. 2018, č. 4, s. 4.

Právní předpisy a související

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Judikatura

Rozhodnutí Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 06. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 05. 11. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 40/13.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 06. 02. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 03. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2123/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 09. 2003, sp. zn. 29 Odo 361/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2009, sp. zn. 29 NSCR 3/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 04. 2010, sp. zn. 29 NSCR 30/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1655/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2011, sp. zn. 29 NSCR 11/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 NSCR 21/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 NSCR 16/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 02. 2013, sp. zn. 29 NSCR 12/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 04. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 05. 2013, sp. zn. 29 NSCR 35/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 01. 2014, sp. zn. 29 NSCR 8/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 01. 2014, sp. zn. 29 NSCR 91/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 03. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 07. 2015, sp. zn. 29 Cdo 924/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 01. 2016, sp. zn. 29 NSCR 83/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2016, sp. zn. 29 ICdo 49/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 07. 2016, sp. zn. 29 NSCR 118/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 08. 2016, sp. zn. 29 NSCR 62/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 03. 2017, sp. zn. 29 NSCR 50/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 07. 2017 sp. zn. 29 NSCR 21/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 NSCR 123/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 01. 2018, sp. zn. 29 NSCR 166/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 04. 2018, sp. zn. 29 NSCR 2018/2016.

Rozhodnutí vrchních soudů

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 04. 2009, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 04. 2009, sp. zn. KSBK 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A-18.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 07. 2009, sp. zn. KSLB 76 INS 2738/2009, 1 VSPH 329/2009-A-13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 05. 08. 2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B-113.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A-15.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 06. 2011, sp. zn. KSOS 39 INS 7565/2011, 3 VSOL 367/2011-A-9.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 06. 12. 2011, sp. zn. KSOS 38 INS 6698/2009, 3 VSOL 701/2011-B-44.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 02. 2012, sp. zn. KSPL 20 INS 3876/2010, 1 VSPH 175/2012-B-30.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 03. 2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 03. 2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 05. 2012, sp. zn. MSPH 88 INS 18044/2011, 3 VSPH 1378/2011-A-14.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 11. 2012, sp. zn. KSPH 38 INS 14400/2012, 1 VSPH 1446/2012-A-19.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. KSHK 45 INS 22049/2011, 1 VSPH 1533/2012-B-23.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 01. 2013, sp. zn. KSUL 43 INS 5530/2012, 1 VSPH 1508/2012-B-20.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 20. 02. 2013, sp. zn. KSBK 45 INS 28208/2012, 3 VSOL 970/2012-A-9.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 03. 2013, sp. zn. MSPH 93 INS 19653/2011, 1 VSPH 241/2013-B-50.

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 06. 2013, sp. zn. KSUL 43 INS 14093/2010, 3 VSPH 767/2012-B-37.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 01. 2014, sp. zn. KSUL 43 INS 14093/2010, 3 VSPH 1718/2013-B-58.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 01. 2014, sp. zn. KSBR 37 INS 20247/2013, 1 VSOL 1197/2013-A-18.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 04. 2014, sp. zn. KSOS 39 INS 3145/2014, 1 VSOL 297/2014-A-9.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 04. 2014, sp. zn. KSPH 35 INS 30018/2012, 1 VSPH 613/2014-B-25.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 05. 2014, sp. zn. KSPA 59 INS 2184/2014, 2 VSPH 961/2014-A-14.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 03. 09. 2014, sp. zn. KSPH 61 INS 12678/2014, 4 VSPH 1288/2014-A-16.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 09. 2014, sp. zn. KSLB 54 INS 30768/2013, 3 VSPH 1464/2014-B-11.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. KSBR 30 INS 12492/2014, 1 VSOL 786/2014-A-18.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 01. 2015, sp. zn. KSPL 27 INS 19609/2013, 3 VSPH 540/2014-B-42.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 04. 2015, sp. zn. MSPH 98 INS 27868/2014, 3 VSPH 182/2015-A-16.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 08. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 23002/2014, 1 VSOL 16/2015-A-19.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 12. 2015, sp. zn. MSPH 99 INS 26240/2015, 4 VSPH 2154/2015-A-12.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 06. 2016, sp. zn. KSHK 42 INS 31903/2012, 4 VSPH 36/2016-B-56.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 06. 2016, sp. zn. KSPA 53 INS 29431/2015, 2 VSPH 1130/2016-P5-9.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 08. 2016, sp. zn. KSBR 27 INS 25983/2012, 4 VSOL 868/2016-B-45.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 01. 2017, sp. zn. KSHK 45 INS 9511/2014, 2 VSPH 704/2016-B-37.

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 05. 2017, sp. zn. KSBR 32 INS 16325/2015, 2 VSOL 267/2018-P23-9.

Rozhodnutí krajských soudů

- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 08. 2014, č. j. MSPH 96 INS 28692/2013-B-10.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 03. 10 2014, č. j. KSPL 27 INS 11370/2014-B-6.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 08. 10. 2014, č. j. KSCB 25 INS 37726/2013-B-17.
- Usnesení Krajského soud v Praze ze dne 10. 02. 2015, č. j. KSPH 71 INS 27608/2014-B-8.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 07. 2015, č. j. KSPH 61 INS 641/2015-B-10.
- Usnesení Krajského soud v Praze ze dne 15. 09. 2015, č. j. KSPH 60 INS 11889/2014-B-23.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 09. 2015, č. j. KSPH 71 INS 20747/2014-B-15.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2015, č. j. KSPH 62 INS 10308/2015-B-13.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 04. 2016, č. j. MSPH 76 INS 191/2016-B-12.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 05. 2016, č. j. KSPL 65 INS 30705/2015-B-7.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 06. 2016, č. j. KSCB 41 INS 31205/2015-B-6.
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 07. 2016, č. j. KSBR 39 INS 30182/2015-B-11.
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 01. 2018, č. j. KSUL 71 INS 11046/2014-B-28.
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 09. 02. 2018, č. j. KSOS 34 INS 18084/2017-B-6.
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 05. 04. 2018, č. j. KSUL 43 INS 30444/2015-B-31.

- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. 07. 2018, č. j. KSPH 67 INS 5058/2018-B-4.

Ostatní

- Česká justice. Pelikán kárně žaluje advokáta za to, že kryl oddlužovací agenturu. In: *ceska-justice.cz*. [online]. 26. 04. 2018 [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/pelikan-karne-zaluje-advokata-za-ze-kryl-oddruzovaci-agenturu/>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>.
- Sněmovní tisk 71/0 - vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *psp.cz* [online]. [cit. 04. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=71>.
- REDAKCE. Minulý měsíc bylo vyhlášeno 48 bankrotů obchodních společností, méně než v lednu. *Konkursní noviny*. 2018, č. 3, s. 32.
- Usnesení Poslanecké sněmovny č. 371 z 20. schůze ze dne 26. 10. 2018.
- Výkladové stanovisko č. 2/2008 stálé expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ustanovené při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 03. 06. 2008.

Seznam zkratk

InsZ, insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
revizní novela	zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
akreditační novela	zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony
oddlužovací novela	sněmovní tisk 71/0 - vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ministerstvo	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání	vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
vyhláška o odměně insolvenčního správce	vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Název práce v českém jazyce

Oddlužení – jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je institut oddlužení, a to s důrazem na jeho sanační charakter. V současnosti je určitá míra zadluženosti obyvatelstva společenským standardem a řada spotřebitelů se dostává do tzv. dluhové pasti. Z tohoto důvodu se institut oddlužení dostává do popředí zájmu. Oddlužení totiž umožňuje řešit hrozící nebo již nastalý úpadek dlužníka a jeho návrat do běžného ekonomického života s čistým štítem. Práce ve svých sedmi kapitolách zařazuje oddlužení do systému insolvenčního práva a chronologicky se věnuje insolvenčnímu řízení od podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení až po jeho skončení jak z pohledu dlužníků, tak i věřitelů.

Vedle vymezení dalších způsobů řešení úpadku, základních subjektů insolvenčního řízení a jejich možného zásahu do jeho průběhu se práce zaměřuje na subjektivní a objektivní přípustnost oddlužení. Dále se práce zabývá volbou vhodného způsobu oddlužení, a to mezi zpeněžením majetkové podstaty, plněním splátkového kalendáře či kombinací těchto způsobů oddlužení, podmínkám pro úspěšné skončení insolvenčního řízení, tj. osvobození dlužníka od placení pohledávek a překážkám, které dosažení tohoto cíle brání. Práce se v závěru věnuje i očekávaným legislativním změnám insolvenčního zákona, které mají zmírnit podmínky pro vstup dlužníka do oddlužení a poskytnout tak beneficium oddlužení širšímu okruhu osob.

Cílem práce je kritické zhodnocení platné právní úpravy a upozornění na některé praktické obtíže vyskytující se po dobu trvání účinků schváleného oddlužení. Zejména se jedná o provádění srážek z příjmu dlužníka. V případě, že dlužník má podnikatelský příjem nebo má současně více plátců příjmu, chybí jednotná rozhodovací praxe insolvenčních soudů, jak se s nastalou situací vypořádat, a podrobná zákonná úprava rovněž absentuje.

Klíčová slova

úpadek, oddlužení, srážky z příjmu

Title in English

Discharge – as one of modes of resolving insolvency

Summary

The subject matter of this master thesis is the institute of discharge of debts, with an emphasis on its rehabilitative nature. A certain degree of indebtedness of the population is currently a social standard and many consumers are falling into the so-called debt trap. This is the reason why the institute of discharge of debts has become the forefront of interest. Discharge allows a debtor to solve impending or already existing bankruptcy and his/her return to normal economic life with a clean sheet. In its seven chapters, the thesis classifies discharge in the system of insolvency law and chronologically deals with insolvency proceedings from the petition to declare bankruptcy and the motion to permit the discharge until its termination from the point of view of debtors as well as creditors.

Besides defining alternative ways of resolving insolvency, basic subjects of insolvency proceedings and their possible intervention in the process; the thesis focuses on the subjective and objective admissibility of discharge. Furthermore, the thesis examines the choice of the appropriate method of discharge, namely realisation of bankrupt's estate, fulfilment of the instalment plan or combination of these methods; and conditions for successful completion of insolvency proceedings, i.e. a debtor's release from debts and obstacles that hinder the achievement of this objective. Finally, this thesis deals with the expected legislative changes to the Insolvency Act which should alleviate the conditions for the debtor's entry into the discharge of debts and thus provide the benefit of discharge to a wider circle of persons.

The aim of this master thesis is to critically analyse the current legal framework and to draw attention to some practical difficulties that occur throughout the duration of the approved discharge of debts. In particular, it concerns the execution of deductions from the debtor's income. If the debtor has business income or multiple payers simultaneously, there is often a lack of uniform decision-making in insolvency courts on how to deal with the situation, while detailed legislation is also absent.

Key words

bankruptcy, discharge, deductions from income

